

[Leif Hermann]

andet »... at det er påkrævet, at politi og anklagemyndighed råder over eller har bistand fra den nødvendige sagkundskab. Det er også påkrævet, at den særlige faglige viden videregives til retten, når tiltale rejses...«

Dette synspunkt har kun et mindretal i udvalget taget konsekvensen af ved at stille forslag om oprettelse af et miljøpoliti. Dette er så meget desto mere beklageligt, som de ændringer i miljø- og planlægningslovgivningen, der netop er fremsat som et resultat af betænkningen, kun i helt utilstrækkeligt omfang tager hensyn til de anførte efterforskningsproblemer. Ændres der ikke radikalt på dette forhold, må det forudses, at den hidtidige meget liberale domspraksis på miljøbeskyttelsesområdet vil fortsætte. Det vil eksempelvis betyde, at det vil være vanskeligt for ikke at sige umuligt at retsforfølge den grove forurening af Bøgestrømmen, der netop den seneste tid har optaget dagspressen.

Det vil nemlig kun i begrænset omfang hjælpe at henvise til den ekspertise, der er til rådighed hos de kommunale myndigheder, der forvalter lovgivningen. Denne ekspertise er underlagt styring af politikere, der med meget varieret styrke engagerer sig i opgaverne med tilsyn og kontrol med lovgivningens overholdelse. Helt entydig bliver problemstillingen naturligvis, såfremt den kommunale myndighed selv aktivt eller ved udvist passivitet medvirker i forbindelse med lovovertrædelsen. Et eksempel herpå er anklagemyndighedens hjælpeløshed i Superfossagen.

Endelig vil efterforsknings- og tiltalemyndighederne være helt afhængige af de lokale myndigheds udtalelser, når anmeldelserne er indgået til politiet. Dette gælder eksempelvis i dimithoatsagen fra Cheminova. Alt taler således for, at en væsentlig styrkelse af efterforskning og tiltale i miljø- og byggesager m.v. er nødvendig. Socialistisk folkeparti har derfor fremsat dette forslag, der er opbygget som en decentral ordning med tilknytning til den almindelige offentlige anklagemyndighed.

Det kan forekomme drastisk, at socialistisk folkeparti stiller et forslag om etablering af specialenheder inden for anklagemyndigheden. Det er imidlertid helt afgørende, at folketinget nu viser, at det ønsker sin egen lovgivning overholdt, ikke blot af hensyn til den almindelige retsbevidsthed, men også af

hensyn til de mange mennesker, der bruger tid og kræfter på arbejdet for beskyttelse af miljøet. Det bør efter socialistisk folkepartis opfattelse være en helt klar begrænsning i udøvelsen af den private ejendomsret, at dette må ske med respekt for retten til ren luft, rent vand og en ren natur i øvrigt. Disse retigheder er så afgørende for vor fortsatte eksistens, at en krænkelse naturligt må udløse en effektiv indsats også på retshåndhævelsesområdet.

Jeg skal i øvrigt henvise til forslagens tekst og de ledsagende bemærkninger og anbefale det til tingets velvillige behandling.

Thoft (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om skattemæssig opgørelse af varelagre m.v.

(Lovforslag nr. L 144).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål til ministre:

Spm. nr. S 214

1) Til ministeren for skatter og afgifter af:

Camre (S):

»Vil ministeren oplyse, hvilke beskatningsregler – registreringsafgiftsregler – der gælder i Vesttyskland, England, Frankrig og Italien for motorkøretøjer, der genopbygges af brugte bildele, som tidligere er beskattet én gang?«

Skriftlig begrundelse

Det danske genbrugsprojekt på bilområdet, Safaribilen, fremstillet af Compodan på Langeland, er bragt til standsning på grund af krav fra toldvæsenet om beregning af registreringsafgift efter en værdiansættelse af det færdige produkt, som var der tale om en ny bil.

Efter mine oplysninger er kravet om almindelig afgiftsberegning begrundet i hensynet til, at der ikke må ske en konkurrencefor-

[Camre]

vridning i forhold til biler produceret i de andre fællesmarkedslande.

Denne begrundelse forekommer imidlertid ikke holdbar, idet automobiler fremstillet som Safari ikke er belagt med registreringsafgift i de bilproducerende EF-lande. Der kan således ikke blive tale om nogen konkurrenceforvridning. Der er tale om fremstilling af et køretøj af særlig dansk konstruktion med anvendelse af renoverede folkevognsdele. Bilen oplyses at være seks gange stærkere end den oprindelige bil.

Bilen blev fremstillet i et antal på 5 stk. pr. uge, og også heri ligger det klart, at projektet er af særlig karakter. Det forekommer urimeligt, at et beskæftigelseskabende dansk projekt skal standses på grund af en helt åbenbart negativ afgiftsmæssig særbehandling i Danmark set i relation til afgiftsforholdene i de andre EF-lande.

Ministeren for skatter og afgifter (Foighel):

Ifølge begrundelsen for spørgsmålet, som drejer sig om det danske genbrugsprojekt på bilområdet, Safaribilen, nævner spørgeren, at kravet om almindelig afgiftsberegning skulle være begrundet i hensynet til, at der ikke må ske en konkurrenceforvridning i forhold til biler produceret i de andre fællesmarkedslande, og at dette krav har bevirket, at man også herhjemme stiller krav om registreringsafgift. Dette er efter min mening en misforståelse af det afgiftssystem, vi har herhjemme. Forholdet er således, at det ville stride mod EF-reglerne at beskatte danskfremstillede biler lempeligere end biler fra andre EF-lande, og spørgsmålet om, hvilken registreringsafgift man har i de andre EF-lande, er for så vidt ganske irrelevant. Hovedsagen er, at biler, der er fremstillet i Danmark, skal beskattes på samme måde som biler, man importerer.

Jeg har naturligvis gennem udenrigsministeriet undersøgt svarene på de spørgsmål, som er blevet stillet mig, nemlig hvad afgiften er i England, Frankrig og Italien, og jeg kan måske senere komme tilbage til enkelthederne i disse ting.

Det, der imidlertid er afgørende, er, at man, sådan som spørgsmålet er formuleret, får indtryk af, at der er tale om en slags dobbeltbeskatning af Safaribilen, fordi der til fremstilling i et vist omfang anvendes brugte

dele. Der er naturligvis ikke tale om nogen form for dobbeltbeskatning, idet vores afgiftssystem er indrettet sådan, at der betales afgift af den færdige bil, mens der som bekendt ikke er afgift på de nye eller de brugte dele, der medgår til fremstillingen.

Camre (S):

Jeg er ganske opmærksom på, at ministerens begrundelse for at nægte en afgiftsfritagelse for genbrugsbilen Safari er givet i henhold til Romtraktatens artikel 95, som siger, at man ikke må beskatte et produkt, der importeres fra et andet fællesmarkedsland, hårdere end et produkt herhjemme. Men denne bestemmelse ville være klart for Danmarks vedkommende, hvis vi i det konkrete tilfælde undlod at registreringsbeskatte biler af type som Safari, der måtte blive indført fra andre fællesmarkedslande. Efter min opfattelse er der nemlig ikke tale om, at det projekt, vi her ser på, er en konkurrent eller en pendant til de almindelige motorkøretøjer, som produceres i fællesmarkedet eller andre steder, og som importeres her til landet. Det er et ganske specielt beskæftigelsesprojekt, hvor man genbruger nogle forskellige dele og bygger noget nyt op. Ville dette konkrete projekt – og det beder jeg ministeren om at svare mig på – blive beskattet i Vesttyskland, i Frankrig, i England eller i Italien? Jeg tror nemlig, man kan sige på forhånd, at svaret er nej, men jeg hører altså gerne ministerens svar på dette spørgsmål. Jeg vil måske så have lov til i den næste runde at komme tilbage til spørgsmålet om dobbeltbeskatning eller ikke dobbeltbeskatning.

Ministeren for skatter og afgifter (Foighel):

Det stillede spørgsmål om, hvordan det er i de pågældende lande, kan besvares på følgende måde: der vil ikke blive beskattet i Italien. I Vesttyskland er der en ganske særlig afgift på sådanne genbrugsbiler på 540 DM. I Frankrig betales der et gebyr for hvert ejerskifte af nyere brugte biler, og herudover betales der en moms på 33½ pct. Det er for så vidt uinteressant. Det interessante er England, hvor man har et system, der svarer til vores, og hvor man betaler en ekstra bilskat for hver omsætning af biler på 10 pct. af engrosprisen. Hvis der er tale om en genbrugsbil, tages der stilling til, om denne bil er af

[Ministeren for skatter og afgifter]

en sådan karakter, at der skal betales en omsætningskat, eller ikke. Begge dele er for så vidt mulige.

Jeg synes, at det, hr. Camre sagde, for så vidt var interessant, for det er nemlig også en anden misforståelse i sagen. Vi nægter ikke afgiftsfritagelse for den pågældende bil. Der fremstilles en bil af brugte dele, hvorefter der fremstilles et tilbehørsæt. Den brugte bil koster omkring 11.000 kr., og vi tager afgift af disse 11.000 kr., hvad der jo ikke er så stort et beløb. Men så sælger man for 11.000 kr. en tilbehørspakke, der består af dæk, fælg, kalecher, døre, bagsæde og motor. Med andre ord: man kan rejse det spørgsmål, om der i det hele taget er tale om en bil, når den mangler disse vitale dele for at kunne køre ordentligt. Der er således to problemer i sagen. Det er ikke blot et EF-problem, der er også et problem om, hvorledes vi kan opretholde vores registreringslovgivning, som dog giver det offentlige en indtægt på 6,5 mia. kr., hvis det bliver praksis, at man kan levere en bil uden tilstrækkelige dæk, fælg, kaleche, døre, bagsæde og motor. Her har vi i virkeligheden det egentlige problem.

Camre (S):

Jeg er naturligvis enig med ministeren i, at det, der bør beskattes, er det køretøj, som kan godkendes til kørsel på danske landeveje – monteret. At man så kan købe noget ekstra tilbehør – det kan man jo også til andre køretøjer – det er vel ikke problemet.

Jeg finder dog, at sagen alligevel nok bør gøres til genstand for en nærmere drøftelse med ministeren og tolddepartementet, for jeg ser altså den situation, at vi beskatter dette danske projekt hårdere, end det tilsvarende projekt ville blive beskattet i et andet fællesmarkedsland. Jeg mener ikke, at køretøjer, som er genbrugsprojekter, i Danmark eller andre steder bør sammenlignes med den ordinære færdige nye bil. Når ministeren går ind på spørgsmålet om dobbeltbeskatning eller ikke dobbeltbeskatning, er det vel, hr. minister, rigtigt at sige, at de brugte dele, som er taget fra gamle køretøjer, jo er blevet belagt med den meget høje danske registreringsafgift én gang, nemlig da de første gang i en ny bil kom på gaden i Danmark. Når de genanvendes, får de altså et par hundrede procent ovenpå endnu en gang. Det er det,

der er helt ødelæggende for et projekt af denne art.

Men jeg vil gerne også have lejlighed til at spørge ministeren, om der er mulighed for – for det er jo en teknisk noget kompliceret sag – at vi kunne tale om denne sag andre steder end i salen her.

Bjørn Elmquist (V):

Det, som hr. Camre lige har sagt, fører til, at også jeg gerne vil bede ministeren, om han kunne sætte sådan en undersøgelse i værk. Der er mange aspekter i sagen. Der er naturligvis provenuet for staten, hvor meget man kan tjene på registreringsafgiften, og der er spørgsmålet om trafikikkerheden. Det synes jeg ministeren har megen ret i, selv om det ikke er hans ressort at understrege det. Men der er også beskæftigelsesaspektet og spørgsmålet, om man eventuelt kunne spare noget valuta, hvis vi i større omfang gik over til genbrug af nogle af de biler, som så kunne repareres og bruges, jeg vil ikke sige som nye, men dog alligevel bruges igen. Disse aspekter burde med ind i denne undersøgelse.

Formanden:

Det lød mere som en kommentar end som et spørgsmål, og vi er i spørgetiden.

Ministeren for skatter og afgifter (Foighel):

Jeg vil da gerne starte med at kommentere kommentaren og sige, at alle disse aspekter naturligvis er blevet undersøgt. Det er da også rigtigt, at jeg har haft møder med både fabrikanten og det leasingfirma, der har overtaget produktionen dernede, ligesom jeg har haft møde med borgmesteren.

Forholdet er simpelt hen det enkle, at det er rigtigt, at disse biler ikke ville blive beskattet i andre EF-lande, men andre EF-lande har slet ikke det beskatningssystem, som vi har. De skal beskattes efter de samme regler som andre biler. Jeg har den største sympati for både det beskæftigelsesmæssige og det valutamæssige, og det er der også i meget høj grad taget hensyn til. Jeg ved, at bilerne fremstilles efter jobkabelsesordningen, og jeg ved, at der har været en kommunal støtte af vældig stort omfang, og jeg ved også, at de reservedele, man putter i bilerne, ikke koster mange kroner. Jo billigere man produce-

[Ministeren for skatter og afgifter]

rer bilen, desto lavere bliver afgiften. Jeg mener ikke, at der sker nogen uretfærdighed. Jeg mener, at der er sket det i sagen, at man har startet en produktion uden at gøre sig de afgiftsmæssige konsekvenser klart. Når man så har startet produktionen og opdager, at man ikke kan sælge bilen, siger man, at man nu af hensyn til beskæftigelsen, valutaen og alle de andre ting ikke vil betale afgifter som alle andre mennesker i dette land.

Det synes jeg ikke er en rimelig måde at optræde på, men jeg vil da meget gerne drøfte det med hr. Camre, og hvem hr. Camre vil bringe med til sådan et møde, så vi kan klarlægge, hvorledes forholdene egentlig er.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 326

2) Til *socialministeren* af:

Agerschou (SF):

»Hvordan vil arbejdsministerens forslag om at forlænge ventetiden for ret til dagpenge påvirke antallet af personer, der bliver nødt til at modtage kontanthjælp efter bistandsloven i årene 1985, 1986 og 1987, samt påvirke kommunernes udgifter til kontanthjælp i de samme år?«

Skriftlig begrundelse

Arbejdsministeren har fremsat forslag om at forlænge ventetiden for ret til dagpenge, så dagpengeretten først indtræder efter 18 måneders medlemskab af en arbejdsløshedskasse og for nyuddannede efter 4 måneders medlemskab af en arbejdsløshedskasse. Ændringerne skulle medføre statslige besparelser på udgifterne til arbejdsløshedsforsikring på 1.000 mill. kr. i 1985, 1.250 mill. kr. i 1986 og 1.250 mill. kr. i 1987.

Det ønskes i denne forbindelse oplyst, hvorledes dette forslag vil påvirke antallet af kontanthjælpsmodtagere i disse år samt påvirke kommunernes udgifter til kontanthjælp i disse år.

Socialministeren (Palle Simonsen):

På baggrund af arbejdsministeriets oplysninger om aldersfordelingen og antallet af medlemmer, der forventes at blive berørt af arbejdsministerens lovforslag om en forhøjel-

se af ventetiden for ret til dagpenge, kan jeg sige, at det må forventes, at der i 1985 vil komme ca. 7.800 nye kontanthjælpsmodtagere fra denne gruppe. I hvert af årene vil antallet af kontanthjælpsmodtagere blive forøget med ca. 10.000.

Jeg skal understrege, at de her nævnte tal er omregnet til helårspersoner.

Hvis vi ser på udgifterne, vil udgifterne til kontanthjælp på grund af forslaget blive forøget med 345 mill. kr. i 1985 og 430 mill. kr. årligt i 1986 og 1987. Af disse udgifter skal kommunerne efter refusionsreglerne dække halvdelen.

Agerschou (SF):

Nu er socialministeren jo ligesom jeg klar over, at antallet af kontanthjælpsmodtagere har været stigende gennem de sidste 4-5 år, og at denne stigning hænger sammen med den almindelige arbejdsløshed i samfundet. Derfor vil jeg spørge ministeren supplerende, om han mener, det er særlig hensigtsmæssigt, at arbejdsministeren fremsætter et forslag, hvorved antallet af kontanthjælpsmodtagere faktisk stiger og kommunernes problemer med hensyn til både rådgivning og vejledning og anden form for bistand til disse modtagere øges.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Nu har det jo for så vidt ikke noget med selve udviklingen i antallet af bistandsmodtagere at gøre, at der er en afledt effekt af arbejdsministerens forslag. Det er klart, at arbejdsministeren og jeg er enige om det forslag, der er fremsat, og jeg kan kun sige, at det, der står tilbage, er, at jeg nu har svaret kontant på et kontant spørgsmål. Så foreslår jeg i øvrigt – og det mener jeg vil være mere rimeligt – at denne sag drøftes i udvalget, når forslaget fra arbejdsministeren har været til første behandling.

Agerschou (SF):

Jeg glemte selvfølgelig i første omgang at takke socialministeren for et meget kontant svar. Jeg vil samtidig sige, at jeg egentlig havde forberedt mig på et noget mere sværende svar, men derfor synes jeg alligevel, at det er vigtigt at fastholde, at et af problemerne for vores socialforvaltninger, specielt med hensyn til bistandsloven og kontanthjælp, er,

[Agerschou]

at antallet af modtagere er forøget langt ud over, hvad man egentlig havde forudsat, da bistandsloven blev vedtaget. Derfor kan det godt overraske mig, at man kommer med initiativer, der yderligere forøger antallet af kontanthjælpsmodtagere.

Jeg vil gerne supplerende spørge ministeren om, hvilke konsekvenser ministeren vil tage af denne forøgelse.

Tinning (VS):

Jeg forstod, at socialministeren sagde, at han er fuldstændig enig i arbejdsministerens forslag. Så kom der nogle bemærkninger om, at vi måske skulle diskutere det en anden gang, og sådan noget. Det kan da godt være. Men når nu socialministeren oplyser, at der faktisk kommer små 8.000 mennesker mere på kontanthjælp, og at kommunerne kommer til at betale 170 mill. kr. mere til kontanthjælp i 1985, kunne jeg godt tænke mig, om socialministeren ville fortælle, hvad begrundelsen er. Hvorfor vil socialministeren have små 8.000 mennesker mere på kontanthjælp? Hvorfor vil socialministeren godt have kommunerne til i 1985 at betale 170 mill. kr. mere til kontanthjælp? Hvordan kan det være? Jeg spørger selvfølgelig, fordi ministeren i almindelighed siger, at regeringens politik sigter mod at lette trykket på det sociale behandlingsapparat, og hvad det ellers hedder.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg er naturligvis ikke interesseret i at få flere klienter på bistandskontorerne, men jeg vil kun sige om de specielle spørgsmål, der tages op her, at det ikke er en persongruppe, som har brug for rådgivning og vejledning, al den stund der alene er tale om en længere ventetid med hensyn til at få understøttelse fra arbejdsløshedsforsikringen. Det er det eneste, det drejer sig om, altså en udskydelse, og i den periode bliver der tale om en kompensation i form af bistandshjælp.

Agerschou (SF):

Så vidt jeg husker fra et interview med socialministeren i TV-Avisen i går aftes, var ministeren inde på, at der skulle være så få mennesker i bistandssystemet som overhovedet muligt, og at der er en tendens til, at jo længere tid man er i bistandssystemet, jo mere forøges de sociale problemer. Hvordan

hænger denne udtalelse i TV-Avisen i går aftes sammen med socialministerens udtalelser her – samtidig med at vi hører, at de nye kontanthjælpsforsøg, ministeren planlægger at sætte i værk, skulle betyde, at socialforvaltningerne fik færre problemer og mindre administrativ praksis? For mig lyder det som om, at samtidig med, at ministeren forsøger at lette socialforvaltningernes pres, forøger han med den anden hånd alligevel presset.

Tinning (VS):

Det er to korte supplerende spørgsmål. Det ene er: hvordan kan socialministeren på én og samme tid fortælle os, at socialministeren ikke er interesseret i, at der kommer flere modtagere af kontanthjælp, og at socialministeren i øvrigt er enig i arbejdsministerens forslag, som betyder, at der kommer 8.000 mennesker mere på kontanthjælp? Man skal da vist være minister for at mene begge dele på én og samme tid.

Det andet spørgsmål er: kan socialministeren oplyse, om der nu også er andre grupper end dem, vi nu snakker om, som i virkeligheden slet ikke har behov for rådgivning og vejledning? Jeg ved godt, ministeren gør sig mange tanker, men indtil nu har det dog været sådan – hvad ministeren også har sagt – at folk, der kommer for at få hjælp på et bistandskontor, selvfølgelig skal have rådgivning og vejledning. Ministeren ynder at hævde, at det får de også. Nu vil jeg godt høre, om der er andre grupper, som ministeren vil hævde slet ikke har brug for rådgivning og vejledning. Nu begynder det simpelt hen at lyde som et rent supermarked.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Nu er det jo ikke en forespørgselsdebat om bistandslovens kontanthjælpsafsnit, så derfor vil jeg indskrænke mig til alene at sige, at af de personkredse, vi her taler om, får den ene gruppe en ventetid på arbejdsløshedsdagpenge på 1½ år i stedet for 1 og dimittenderne 4 måneder i stedet for 1. Dermed er det ikke en ny gruppe af bistandsklienter, men nogle, der venter på at kunne få retten til at få arbejdsløshedsdagpenge. Derfor er der for mig ingen grund til at gå ind i en diskussion om bistandslovens grundprincipper ved denne lejlighed.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 321

3) Til *arbejdsministeren* af:

Tommy Dinesen (SF):

»Vil ministeren på baggrund af de bebudede besparelser inden for AF-området overveje at afskaffe den totalt overflødige søformidling og lade denne overgå til forbundene, så de herved frigjorte midler kunne anvendes inden for andre dele af arbejdsformidlingen?«

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Spørgerens forslag bygger på en opfattelse af, at søformidlingen er overflødig. Jeg er ikke enig i denne opfattelse. De særlige søfartsafdelinger i arbejdsformidlingen blev oprettet i 1976. I begyndelsen betjente søformidlingen udelukkende medlemmer af Sømændenes Arbejdsløshedskasse. Betjeningen er senere udvidet til også at omfatte medlemmer af Sørestauranternes Arbejdsløshedskasse og medlemmer af Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse, afdeling Metal Søfart i Danmark.

Denne udvikling er et led i opbygningen af særlige søfartscentre, der principielt skal omfatte alle grupper af søfarende. Søfartscentre har særligt kendskab til området, og man kan derfor bedre betjene såvel de søfarende som rederne. Der ligger en gevinst i at nedbringe den tid, der forløber, fra et job udbydes, og indtil jobbet besættes af den arbejdssøgende.

Desuden kan et samlet overblik over de ledige spare udgifter til dagpenge, fordi man undgår, at en ikke-dansker får hyre, samtidig med at der udbetales arbejdsløshedsdagpenge til danskere, der søger hyre.

Jeg er således ikke enig i, at søformidlingen med tilknytning til AF er overflødig. Jeg skal dog gøre opmærksom på mulighederne for at få ret til parallelanvisning, en adgang, som Sømændenes A-kasse og Metal Søfart har benyttet sig af. Jeg kan derfor til sidst sige, at jeg ikke har nogen planer om at afskaffe søformidlingen.

Tommy Dinesen (SF):

Jeg vil godt sige tak for svaret, men jeg vil da beklage, at ministeren, når hun er ved at

fyre nogle på de forskellige arbejdsformidlinger, ikke vil modtage et godt forslag – især fordi fagforeningerne er enige i at få hyreanvisningen tilbage til fagforeningerne. Men ministeren vil altså ikke bruge pengene bedre, kan jeg forstå.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Nej, jeg har som sagt ikke nogen planer om, at søanvisningen skal tilbage til fagforeningerne. Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt der skal ske afskedigelser inden for AF-systemet, kan jeg ikke sige noget om det. Vi har haft en række forhandlinger om det. I 1984 bliver der tale om at 35 stillinger bliver nedlagt, men det er stillinger, som var knyttet sammen med de to forsøg i Århus amt og Storstrøms amt om ungdomsgarantien, som regeringen har opgivet. Der sker ikke andre ændringer i 1984, og hvad der sker i 1985, er i øjeblikket genstand for forhandlinger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 310

4) Til *forsvarsministeren* af:

Albrechtsen (VS):

»Vil ministeren straks sørge for, at der ikke sker en omgåelse af indholdet i den af folketingsrådet den 7. december 1982 vedtagne motiverede dagsorden om stop for yderligere danske bidrag til atomraketterne?«

Skriftlig begrundelse

Ifølge oplysninger i det militærkritiske magasin Forsvar nr. 13-14, marts 1984, efterlever regeringen i praksis ikke indholdet af den motiverede dagsorden af 7. december 1982.

Det danske bidrag til NATOs infrastrukturprogram reduceres ifølge såvel socialdemokratiets politiske ordfører som forsvarsministeren efter udtalelser i Forsvar ikke med et beløb på 48 mill. kr., svarende til de planlagte danske bidrag til raketopstillinger. Dermed bidrager Danmark stadig til raketterne, medmindre der omgående sættes en stopper for udbetalingen af disse bidrag.

Det kan ganske enkelt ikke accepteres, at beslutningen af 7. december 1982 omgås. Det må for alt i verden hindres, at Danmark

[Albrechtsen]

kommer til – direkte eller indirekte – at bidrage yderligere til disse forfærdelige raketter, der mere end noget andet i den senere tid har bidraget til at øge spændingen og krigsfaren, ligesom det også må hindres, at regeringen i det dulgte ved hjælp af fiffige posteringstekniske kneb finder indirekte udveje til at omgå en folketingsvedtagelse, som regeringen ikke bryder sig om.

Albrechtsen (VS):

Sidste onsdag fik hr. Thoft et helt utilfredsstillende svar vedrørende disse 75 mill. kr., som Danmark rent faktisk betaler ekstra til NATOs infrastrukturprogram på grund af opstillingen af de forfærdelige mellemdistanceraketter.

Folketinget har vedtaget, at de sidste 48 mill. kr. af disse 75 mill. kr. ikke skal gå til raketterne.

Jeg har set i Jyllands-Posten den 26. marts, at også det radikale venstre vil forfølge den sag. Hvorledes kan ministeren så fastholde, at Danmark alligevel skal betale disse 48 mill. kr. til det samlede infrastrukturprogram, når det er soleklart, at de rent faktisk vil gå til raketterne?

Forsvarsministeren (Engell):

Sidste onsdag, som hr. Albrechtsen minder om, besvarede jeg et tilsvarende spørgsmål fra hr. Thoft, og jeg har i mandags givet hr. Albrechtsen en skriftlig besvarelse af et spørgsmål af stort set samme indhold som det, hr. Albrechtsen nu har stillet til mig.

Som svar på det spørgsmål skal jeg derfor alene oplyse, at der naturligvis ikke finder nogen omgåelse sted af folketingsbeslutningen fra 7. december 1982, hvorefter det danske bidrag til gennemførelsen af INF-foranstaltninger blev begrænset til 26,7 mill. kr., så meget mindre som finansudvalget alene har givet tilslutning til anvendelse af et beløb af den størrelse til det pågældende formål.

Albrechtsen (VS):

Jeg kender jo godt ministerens svar på det skriftlige spørgsmål, men det er og bliver jo ikke andet end posteringsmæssige fif, der skal skjule det faktum, at Danmark rent faktisk fortsat agter at betale til disse raketter, som et flertal i folketinget klart er imod.

Jeg vil så spørge ministeren, om ministeren ville bringe klarhed i denne sag ved at sørge for, at NATOs infrastrukturprogram bliver opdelt i 2 dele – eller rettere sagt: at den del, der vedrører raketterne, går ud og bliver til en særskilt post, så det ikke er den samme kasse, pengene rodes ned i. Det er jo det, der er problemet. Hvis det kan klares på den måde, er det ganske enkelt, for så betaler Danmark til den del af kontoen, der vedrører infrastrukturprogrammet, og ikke til den del, som vedrører raketterne, og så er spørgsmålet om overholdelse af dagsordenen fra den 7. december 1982 i orden. Jeg vil gerne spørge ministeren, om ministeren ikke for at bringe klarhed i sagen vil sørge for, at tinge- ne bliver ordnet på den måde.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg skal sige til hr. Albrechtsen, at der i folketinget i forbindelse med finansloven for indeværende år er vedtaget en tekstanmærkning, som naturligvis er helt forpligtende for regeringen, og som regeringen naturligvis efterlever i alle henseender.

Så bringer hr. Albrechtsen spørgsmålet om kontrol med, at vi også sikrer, at der ikke betales mere end de 26,7 mill. kr., ind i billedet. Jeg skal bare gøre hr. Albrechtsen opmærksom på, at kontrollen med, at det danske bidrag til INF-foranstaltningerne ikke overstiger det beløb, altså de 26,7 mill. kr., bliver varetaget dels af vores repræsentation nede ved Det nordatlantiske Råd, dels af forsvarsministeriet, som fra NATOs internationale stab modtager kopier af de finansielle halvårsrapporter for de medlemslande, som udfører INF-arbejder. Herudover har Danmark siden december 1982 gentagne gange og senest den 13. marts i år, altså i denne måned, i berørte NATO-komiteer taget forbehold for finansieringen af INF-projekter, der har været forelagt til godkendelse efter den 7. december 1982. Vi har tillige ved disse lejligheder understreget, at det danske bidrag til INF-foranstaltninger indtil videre ikke kunne overstige de 26,7 mill. kr., som det fremgår af tekstanmærkningen.

Albrechtsen (VS):

Jeg har også læst ministerens bemærkninger vedrørende kontrolforanstaltningerne, men det korte af det lange bliver jo immer-

[Albrechtsen]

væk fortsat, at der ryger 48 mill. kr. ned i den samlede kasse, som bl.a. også går til raketterne. Uanset alle ministerens formaliteter må jeg fastholde, at resultatet er, at Danmark betaler til disse modbydelige raketter.

Jeg vil gerne spørge ministeren: tværs igennem alt dette er realiteten så ikke simpelt hen den, at ministeren ikke ønsker at tage slagsmålet med USA om disse penge? Ministeren har hele tiden ønsket, at disse penge skulle betales, at det skulle sikres, at Danmark reelt bidrager, og det er årsagen til, at ministeren – forhåbentlig ikke et folketingsflertal, men ministeren i hvert fald – finder disse kringlede udveje til at få betalt disse 48 mill. kr.

Bo Kristensen (KF):

Jeg vil gerne sige tak til forsvarsministeren for det svar, vi har fået. Jeg synes, at man på en særdeles god måde fører denne kontrol. Jeg vil også her spørge ministeren, om der til de fælles udgifter, der i øvrigt er i NATO-regie, ikke er fuld tilslutning i folketinget via vedtagelsen af finansloven, og om vi ikke ved det opfølgingsarbejde, som foretages i finansudvalget, selvfølgelig til hver en tid går positivt ind for de fælles strukturprogrammer, som der er på alle de øvrige konti i NATO's virksomhed.

Arentoft (FP):

Jeg vil gerne spørge ministeren, om det ikke er således, at Danmark betaler en vis procentvis andel til et samlet infrastrukturprogram og for de indskud, vi giver, får bygget f.eks. shelters til fly på flyvestationerne og også får vores andel af raketprojektet osv.? Hvis vi ikke betaler vores fulde andel til infrastrukturprogrammet, kan vi så ikke risikere, at vi også får en mindre andel i infrastrukturprogrammet, og vil det så ikke sige, at vi ikke kan få de anlæg, som vi har behov for?

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg bliver nødt til at anholde det, hr. Albrechtsen giver udtryk for: at vi ikke fører kontrol, og at pengene alligevel går osv. Det er ikke tilfældet, hr. Albrechtsen. Det har jeg også dokumenteret med min redegørelse om, hvordan vi sikrer os, at folketingets beslutning bliver efterlevet.

Må jeg sige til hr. Bo Kristensen, at ansøgninger osv. til finansudvalget naturligvis vil blive forelagt i henhold til den normale procedure. Hr. Arentoft bringer spørgsmålet om den faste procentdel ind i billedet. Jo, det er rigtigt, at landene bidrager til infrastrukturen med en fast procentdel, og Danmark har i relation til situationen med hensyn til INF måttet meddele den beslutning, som et flertal her i folketinget har truffet. I det øjeblik vi når, om jeg så må sige, de 26,7 mill. kr. – det har vi ikke nået endnu – vil det selvfølgelig give anledning til forskellige overvejelser og tekniske problemer af den ene og den anden art. Når den situation opstår i løbet af et stykke tid, må vi tage stilling til den, men det kan jeg ikke redegøre nærmere for på nuværende tidspunkt, for hidtil har vi altså kunnet afholde de udgifter, der var, inden for de 26,7 mill. kr.

Pelle Voigt (SF):

Da vi i sin tid fik sagen frem her i folketinget om de danske betalinger til raketprojektet, var det, som ministeren sikkert erindrer fra sine egne svar dengang, sådan, at man faktisk ikke i forsvarsministeriet havde tilgængeligt materiale, der viste, hvad det danske infrastrukturprogrambidrag egentlig gik til. Det meddelte ministeren senere ville blive udbedret.

Jeg vil gerne høre, om ministeriet nu har en klar og omfattende fortegnelse over, hvad de danske bidrag til infrastrukturprogrammet egentlig bliver brugt til, sådan at man løbende kan føre kontrol, og sådan at man i givet fald også kan oplyse folketinget om, hvordan midlerne bliver brugt.

Forsvarsministeren (Engell):

Hr. Pelle Voigt kender jo udmærket de redegørelser, der er blevet givet både af mig og af rigsrevisionen, så hr. Pelle Voigt kender vel bedre end nogen anden eller i hvert fald lige så godt som mange andre i denne sal bevillingsproceduren i forbindelse med NATO's infrastruktur, så det vil jeg ikke gå nærmere ind på. Der er også gennem finansudvalget blevet stillet en række spørgsmål om projekter, der ikke blev gennemført her i landet, men i andre allierede lande, og hr. Pelle Voigt kender jo mine svar på de spørgsmål.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 323

5) Til *forsvarsministeren* af:

Albrechtsen (VS):

»Hvad vil ministeren gøre i anledning af, at danske militærlæger overtræder de lægeetiske regler, når de deltager i øvelser i at afhøre krigsfanger med tortur?«

Skriftlig begrundelse

Bl.a. piloter og medlemmer af jægerkorpsset og frømandskorpsset deltager i øvelser, hvori indgår elementer af tortur. Ifølge generallæge Svend Triers udtalelser til Politiken den 15. marts 1984 skyldes dette, at man vil træne soldaterne i at modstå torturpræget afhøring fra fjendtlige styrker. Man går ganske enkelt ud fra, at reglerne om forbud mod tortur i de internationale konventioner vil blive overtrådt.

Disse torturøvelser burde naturligvis standses. Hvem kan i dag garantere, at de ikke en dag vil blive misbrugt?

Imidlertid påberåber man sig, at soldaternes deltagelse er frivillig. Men de militæransatte læger er tjenstligt forpligtede til at rådgive og påse, at det ikke »går galt«. Dermed tvinges militærlægerne til at medvirke til, at det bliver muligt at afholde disse torturøvelser.

Dette mener Lægeforeningens etiske råd er helt klart i modstrid med de lægeetiske regler, og Den almindelige danske Lægeforenings hovedbestyrelse har derfor ifølge Aktuelt den 15. marts 1984 i et brev til generallægen meddelt, at danske læger ikke vil deltage, hvis der indgår elementer af tortur.

Læger, der deltager i øvelser, der påfører mennesker »forsættelig, systematisk og fysisk lidelse«, handler i strid med lægeløftet, siger Lægeforeningens etiske råd ifølge Aktuelt.

Albrechtsen (VS):

Når man her i Danmark træner soldater i øvelser, hvori indgår elementer af tortur, begrundes man det med, at andre lande nok ikke vil overholde reglerne i de internationale konventioner, og at danske soldater derfor skal trænes i at modstå torturpræget afhøring fra fjendtlige styrker. Sådan siger man givetvis også i alle de andre lande, og resultatet

er, at der trænes i tortur overalt. Her burde Danmark gå foran og stoppe dette og kræve, at det også stoppede i de andre lande.

Forsvaret påberåber sig, at soldaterne selv tager stilling til, om de vil deltage i øvelserne, men lægerne er tjenstligt forpligtede til at medvirke og dermed til at muliggøre øvelserne. Dette er i klar strid med de lægeetiske regler og kan også være i dybeste strid med den enkelte læges overbevisning og samvittighed. Det er ganske enkelt i strid med lægeløftet, at læger deltager, og derfor må det høre op.

Forsvarsministeren (Engell):

I efteråret 1982 blev de krigsfangeøvelser, som hr. Albrechtsen hentyder til, detaljeret beskrevet både af forsvarskommandoen og af mig selv i dagspressen, og jeg besvarede adskillige spørgsmål om øvelserne både her i Folketinget og i Folketingets forsvarsudvalg. Jeg vil derfor ikke her gå ind i en debat om de tendentiøse påstande, som ligger i det stillede spørgsmål og i den skriftlige begrundelse. Jeg vil i modsætning til hr. Albrechtsen holde mig til kendsgemningerne.

I det brev, som Den almindelige danske Lægeforenings hovedbestyrelse har sendt til generallægen, giver hovedbestyrelsen ikke udtryk for, at militærlæger skulle have overtrådt etiske regler ved at deltage i de særlige krigsfangeøvelser. Lægeforeningen skriver tværtimod, at man finder, at den behandling, som de frivillige øvelsedsdeltagere udsættes for, ikke i sig selv kan henregnes til begrebet tortur.

Det eneste vedrørende øvelserne, der giver Lægeforeningen anledning til betænkelighed, er muligheden for, at de personer, der spiller afhørere i øvelserne, skulle anvende de samme metoder under eventuelle virkelige krigsfangeafhøringer.

Forsvarskommandoen er enig med Lægeforeningen i, at anvendelse af visse af de metoder, der spilles under øvelserne, ville være konventionsstridig i en reel situation. Der er derfor allerede fastlagt klare spilleregler for øvelserne for at understrege, at det, der spilles under øvelserne, ikke må anvendes ved virkelige afhøringer i krigstid, hvor konventionerne ubetinget skal efterleves.

Lægeforeningens brev er på denne baggrund ikke af forsvarskommandoen opfattet

[Forsvarsministeren]

som en kritik af de gennemførte øvelser, men alene som en advarsel mod muligheder for et eventuelt misbrug. Forsvarskommandoen er opmærksom på dette og vil fortsat bestræbe sig for, at øvelserne tilrettelægges på en sådan måde, at mulighederne for et eventuelt misbrug udelukkes.

Jeg kan i øvrigt tilslutte mig forsvarskommandoens opfattelse, og jeg finder ikke anledning til at foretage mig noget på baggrund af brevet til generallægen.

Albrechtsen (VS):

Når forsvarsministeren påberåber sig, at vi skal holde os til kendsgerningerne, vil jeg også gøre det, og kendsgerningerne er netop, at disse afhøringsøvelser har det formål at give soldaten et billede af, som man siger, hvad han kan blive udsat for, hvis han bliver taget til fange. Jeg må afgjort fastholde den opfattelse, at der, således som disse øvelser foreligger beskrevet, indgår det, man må betegne som forsættelig, systematisk og fysisk lidelse, og dette er i strid med lægeløftet, således som det er udtrykt af Lægeforeningens etiske råd ifølge oplysningerne i Aktuelt.

Det kan være, at forsvarsministeren er uenig i det – det vil jeg gerne spørge forsvarsministeren om – men jeg vil også spørge forsvarsministeren, om han overhovedet ikke er bekymret for den sammenblanding af tingene, som der peges på fra Lægeforeningens side, nemlig at det er de samme personer, der uddannes i at afhøre krigsfanger, som også udsætter øvelsesdeltagerne for denne nedværdigende behandling. Mener forsvarsministeren, at denne sammenblanding, som Lægeforeningen peger på, og som Lægeforeningen efter min opfattelse med rette er meget bekymret over, er uden risiko?

Helge Adam Møller (KF):

Når jeg tager ordet for at stille et supplerende spørgsmål til forsvarsministeren, er det netop på baggrund af det, hr. Albrechtsen siger om at holde sig til kendsgerningerne. Jeg har selv adskillige gange deltaget i disse øvelser, ligesom jeg selv adskillige gange har tilrettelagt dem, og det vil jeg nok også gøre i årene fremover. Jeg mener at kunne huske, at et stort antal officersorganisationer, forsvarets pilotforening og nogle af de forskellige specielle korps, som er nævnt i begrundel-

sen, for et par år siden gav udtryk for, at de går ind for øvelserne, og de siger også klart – og det kan jeg bekræfte – at der ikke er nogen former for tortur i disse krigsfangeøvelser.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han kan bekræfte, at de forskellige organisationer, hvis medlemmer deltager, lægger stor vægt på at deltage i disse øvelser og mener, at de giver et stort uddannelsesmæssigt udbytte, og samstemmende bekræfter, at der ikke foregår nogen former for tortur under disse øvelser.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg synes, at vi for det første skal gøre os ganske klart, at det, vi taler om, er frivillig deltagelse i disse øvelser, at det er øvelser, der foregår under kontrol, og at det er øvelser, hvor de pågældende på ethvert tidspunkt under øvelsen har mulighed for at træde ud. Lægeforeningen har henstillet, at forsvaret tilrettelægger de omhandlede øvelser på en sådan måde, at det udelukker enhver mistanke om, at læger medvirker ved uddannelse i afhøringsmetoder, som er i strid med den såkaldte Tokyodeklaration og øvrige gældende konventioner om krigsførelse.

Jeg gør mig ikke nogen forestillinger om, at forsvaret er i stand til at tilrettelægge disse øvelser på en sådan måde, at jeg kan fjerne enhver form for mistanke hos hr. Albrechtsen – en sådan forestilling ville være alt for ambitiøs – men jeg kan sige, at jeg selv er ganske tryk ved de bestemmelser, der gælder for øvelserne og for den måde, hvorpå de afvikles.

I øvrigt hæftede jeg mig ved, at hr. Albrechtsen gentog sit spørgsmål, som han stiller mig stort set hver onsdag, næsten ligegyldigt hvilken sag der stilles spørgsmål om, nemlig om jeg ikke var bekymret. Nej, hr. Albrechtsen, jeg er ikke bekymret, heller ikke i denne sag.

Til hr. Helge Adam Møller skal jeg blot sige, at det er korrekt, at jeg har modtaget forskellige former for henvendelser både fra enkeltpersoner og fra organisationer, der har understreget betydningen af disse øvelser.

Det, vi skal huske på, er, at vi også har en forpligtelse til at sikre, at der er uddannelses- og øvelses tilbud til dem af forsvarets folk, som i givet fald kan komme til at stå i en

[Forsvarsministeren]

faresituation, som kan blive udsat for det ene og for det andet, og som må have et rimeligt krav på, at vi i fremtiden giver dem mulighed for at træne og uddanne sig til den opgave, de muligvis – forhåbentlig aldrig – en dag skulle komme til at løse.

Det er et andet udgangspunkt, når man skal vurdere dette her, hr. Albrechtsen, men jeg er helt klar over, at vi ser meget forskelligt på den sag.

Albrechtsen (VS):

Det er helt rigtigt, at vi ser meget forskelligt på det. Forsvarsministeren er formentlig verdens mest ubekymrede menneske uanset alt, hvad der sker omkring os. Nu nævner forsvarsministeren dette med frivilligheden, men frivilligheden gælder jo netop ikke lægerne – det vil forsvarsministeren formentlig bekræfte – for de er tjenstligt forpligtede til at muliggøre, at disse øvelser afholdes. Jeg forstår, at forsvarsministeren ikke ønsker, at jeg skal have indflydelse på, om det går rigtigt til efter konventionerne osv. Det er én ting, men hvem skal så afgøre det? Skal ministeren – det går jeg ud fra – ministeren, som er helt ubekymret, og som slet ikke ser noget problem i det? Eller hvem skal afgøre det? Skal lægerne selv have lov til at afgøre det? Det synes jeg er meget vigtigt at få afklaret, for jeg er aldeles ikke tryk ved, at vores helt ubekymrede minister skal afgøre det her.

Thoft (SF):

Frivilligheden for deltagerne i disse afhøringsøvelser har vi sådan set dokumenteret for to år siden, da sagen var fremme, og hvor det var muligt at dokumentere, at de officerer, som blev indkaldt, fik oplyst, at de ville blive tvangsudskrevet, såfremt de ikke meldte sig frivilligt. Jeg vil gerne spørge ministeren, om det ikke er korrekt, at der under øvelserne anvendes afhøringsmetoder, som strider imod Genèvekonventionen, om end de selvfølgelig bruges, for at de pågældende kan modstå tortur. Og er det ikke også rigtigt, at disse afhøringsofficerer ikke må lære noget af den tortur, de rent faktisk udøver, for at andre kan modstå tortur? Og er det ikke rigtigt, at den væsentligste uddannelse af afhøringsofficererne netop er afhøringer, som har en sådan karakter, at den må siges

at stride imod Genèvekonventionen, om end det altså er for at modstå tortur og ikke for at udøve tortur?

Forsvarsministeren (Engell):

Både hr. Albrechtsen og hr. Thoft blander tingene sammen på en helt urealistisk måde. Hr. Thoft var selv i folketinget på det tidspunkt, hvor vi havde drøftelsen i sidste omgang, og hr. Thoft husker formentlig mine svar på de spørgsmål, hr. Thoft stillede. Nu ved jeg ikke, om hr. Thoft var her, da vi begyndte behandling af dette spørgsmål i salen, men jeg skal bare rekapitulere mit første svar, hvori jeg sagde: forsvarskommandoen er enig med Lægeforeningen i, at anvendelse af visse af de metoder, der spilles under øvelserne, ville være konventionsstridig i en reel situation. Der er derfor allerede fastlagt klare spilleregler for øvelserne for at understrege, at det, der spilles under øvelserne, ikke må anvendes ved virkelige afhøringer i krigstid, hvor konventionerne ubetinget skal efterleves.

Jeg kan sige til både hr. Albrechtsen og hr. Thoft, at jeg føler, man benytter en sag, hvor vi taler om den uddannelse og den træning, vi giver i forsvaret, og som efter min opfattelse sker under betryggende former, på en politisk måde, som ikke er ganske rimelig.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Skriftligt besvarede spørgsmål:

Formanden:

Fra de pågældende ministre er modtaget skriftlige besvarelser af spørgsmål stillet af følgende medlemmer af folketinget:

Ingerlise Koefoed: spm. nr. S 207 og 313

Inger Harms: spm. nr. S 232

Pelle Voigt: spm. nr. S 236–239

Thoft: spm. nr. S 241 og 259

Lohmann: spm. nr. S 249

Maisted: spm. nr. S 252

Carsten Andersen: spm. nr. S 255 og 256

Albrechtsen: spm. nr. S 263, 264 og 309

Bente Juncker: spm. nr. S 265

Hanne Severinsen: spm. nr. S 274

Kaj Poulsen: spm. nr. S 278–280

Elisabeth Bruun Olesen: spm. nr. S 281

[Formanden]

Jes Lunde: spm. nr. S 284
 Pia Kjærsgaard: spm. nr. S 285
 Lenger: spm. nr. S 287-289 og 304
 Riishøj: spm. nr. S 295
 Tinning: spm. nr. S 302 og 303
 Ahlmann-Ohlsen: spm. nr. S 306
 Kofod-Svendsen: spm. nr. S 308
 Ole Vagn Christensen: spm. nr. S 311

Spm. nr. S 207

Til *industriministeren* (7/3 84) af:

Ingerlise Koefoed (SF):

»Hvorledes har ministeren tænkt sig at inddrage handicappedes synspunkter og problemer i planlægningen af det teknologiske udviklingsprogram?«

Begrundelse

Som det bl.a. er fremgået af en konference afholdt af det centrale handicapråd og socialstyrelsen i februar måned i 1983, kan den ny teknologi åbne hidtil usete muligheder for handicappede, men grebet forkert an kan ny teknologi også få særdeles alvorlige konsekvenser for handicappede.

I ministerens forslag om teknologiudvikling understreges f.eks., at udviklingen af en ny teknologi skal finde sted under hensyntagen også til de medarbejdere, der skal bruge teknikken i deres daglige arbejde. Det er vigtigt at erindre sig, at nogle af disse mennesker vil være handicappede personer, og skal sådanne medarbejdere have en chance, må man selvfølgelig i tilrettelæggelsen af arbejds gange og i udviklingen af udstyr tage højde derfor.

Forslaget nævner også som et af de nye felter, hvor dansk industri kunne gøre sig gældende, produktion af hjælpemidler til handicappede. En dansk produktion af hjælpemidler og i denne sammenhæng altså avancerede hjælpemidler er selvfølgelig spændende, men det er vigtigt at understrege, at udvikling og produktion af hjælpemidler til handicappede bør foregå i et nøje samarbejde med de handicappede selv for at sikre en rigtig produktion og markedsføring. Det ville derfor ikke være urimeligt, om ministeren nedsatte en specialgruppe af handicappede, der kunne komme med kvalificerede råd og udtalelser om hele spørgsmålet om den ny teknologi og de handicappede.

Svar (20/3 84):

Industriministeren (Stetter):

I begrundelsen for spørgsmålet anføres det, at den nye teknologi kan »åbne hidtil usete muligheder for handicappede, men grebet forkert an kan ny teknologi også få særdeles alvorlige konsekvenser for handicappede.«

Jeg er enig heri, og det gælder i øvrigt generelt, at grebet forkert an kan den ny teknologi få særdeles alvorlige konsekvenser for mange samfundsgrupper.

Netop på denne baggrund lægger regeringen stor vægt på, at teknologirådet i sit forslag anfører, at det »som grundlæggende princip for hele programmet gælder, at det vil blive gennemført i tættest muligt samspil mellem brugere, producenter og videncentre«.

Hvorledes dette samspil nærmere skal finde sted, tilrettelægges i løbet af den planlægningsfase, som går forud for programmets iværksættelse. Det kan i den forbindelse oplyses, at De Samvirkende Invalideorganisationer allerede har rettet direkte henvendelse herom til industriministeriet og gjort opmærksom på deres interesse i at få indflydelse på dele af programmets udformning, og både teknologirådet og teknologistyrelsen er indstillet på, at dette skal kunne ske på den mest hensigtsmæssige måde.

I begrundelsen for spørgsmålet står til slut anført, at det ikke vil »være urimeligt, om ministeren nedsatte en specialgruppe af handicappede, der kunne komme med kvalificerede råd og udtalelser om hele spørgsmålet om den ny teknologi og de handicappede.«

En sådan rådgivning vil være velkommen; men af praktiske grunde må det foretrækkes, at de handicappedes organisationer, ligesom andre interessegrupper gør det, selv formerer en sådan gruppe, med hvilken teknologirådet og teknologistyrelsen kan kommunikere om konkrete aktiviteter, f.eks. projekter af fælles interesse. En sådan kontaktflade vil være værdifuld ikke blot i forbindelse med det teknologiske udviklingsprogram, men også med hele det langt bredere aktivitetsområde, som teknologistyrelsen beskæftiger sig med. Jeg kan således henvise til den høring, som teknologistyrelsen efter beslutning i formidlingsrådet har afholdt sammen med Dansk Hjælpemiddel Institut om hjælpemidler til

[Industriministeren]

bevægelseshandicappede. Også på dette område er en hensigtsmæssig brug af ny teknologi af afgørende betydning.

Spm. nr. S 232

Til udenrigsministeren (9/3 84) af:

Inger Harms (SF):

»Vil den danske regering alene eller sammen med andre lande tage initiativ til at protestere over for regeringen i Teheran over de brud på menneskerettighederne, der gang på gang finder sted, og hvoraf henrettelse af børn og gravide kvinder ikke er ualmindelig?«

Begrundelse

Der henvises specielt til TV-Aktuelts udsendelse tirsdag den 6. marts, hvori blev fremvist 2 mænd, hvoraf den ene (16 år) var blevet seksuelt misbrugt mod sin vilje af den aldrende mand, og som begge to senere blev henrettet.

Af samme udsendelse fremgik det, at også gravide kvinder blev henrettet i Iran.

Spørgeren skal endvidere henvise til besvarelse af spørgsmål nr. 3 (alm. del, bilag 6) af 23. februar 1983 gennem udenrigsudvalget, hvor spørgeren forhørte sig med hensyn til forlydender om blodtapning fra dødsdømte fanger til brug ved fronten i Irak og om voldtægt mod ganske unge, dødsdømte kvinder.

Svar (22/3 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Hverken den konkrete sag vedrørende seksuelt misbrug af en 16-årig ung mand eller oplysningerne om henrettelser af gravide kvinder og om tilfælde af voldtægt imod dødsdømte kvinder har kunnet verificeres.

Som det vil være spørgeren bekendt, har vi fra dansk side gentagne gange deltaget i henvendelser til regeringen i Teheran for at markere vor bekymring over menneskerettighedssituationen i Iran. Regeringen følger fortsat udviklingen meget nøje, og Danmark deltager sammen med andre lande i drøftelser, hvor man løbende vurderer, om der er grundlag for yderligere henvendelser.

At forholdene i Iran giver anledning til udbredt bekymring, fremgik af debatten un-

der FNs menneskerettighedskommissions netop afsluttede 40. mødesamling i Genève, hvor der med overvældende flertal blev vedtaget et resolutionsforslag om menneskerettighedssituationen i Iran.

I henhold til denne resolution skal der udpeges en særlig rapportør med den opgave at tage menneskerettighedssituationen i Iran op til nærmere undersøgelse og afgive beretning til FNs menneskerettighedskommissions næste samling, der afholdes i begyndelsen af 1985.

Spm. nr. S 236

Til forsvarsministeren (9/3 84) af:

Pelle Voigt (SF):

»Hvilke konsekvenser vil det få for Danmark, at USA og Vesttyskland har indgået en aftale om, at Airland Battle-doktrinen skal anvendes i fælles tysk-amerikanske militæroperationer på centralfronten?«

Svar (19/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Der er efter det for forsvarsministeriet foreliggende ikke indgået nogen aftale mellem USA og Forbundsrepublikken Tyskland om anvendelse af Airland Battle-doktrinen under fælles militæroperationer.

Det, spørgeren har i tankerne, er muligvis, at den vesttyske og den amerikanske hær i august 1982 i et memorandum har erklæret sig enige om, at den amerikanske Airland Battle 2000 for landkrigsførelse i perioden 1995-2015 kan danne grundlag for udviklingen af bilaterale koncepter vedrørende doktriner, materiel og forsvarsstruktur.

Der er altså her tale om et studieprojekt for operationer i Centraleuropa og med en tidshorizont for primært det 21. århundrede. Det har således ingen gyldighed i dag, og det vil være for tidligt at gå ind i overvejelserne om eventuelle konsekvenser for Danmark.

Den amerikanske Airland Battle 2000 må ikke forveksles med en igangværende studie i NATO regie, der ligeledes går under betegnelsen Airland Battle 2000, og som har taget udgangspunkt i elementer af den amerikanske studie.

Den amerikanske hærs Field Manual 100-5, der bl.a. omfatter Airland Battle-dok-

[Forsvarsministeren]

trinen, er ikke tiltrådt af Forbundsrepublikken Tyskland. På NATO-område tilpasses denne doktrin nøje alliancens politiske retningslinier og procedurer, herunder de for eventuelle brug af nukleare våben gældende, jfr. i øvrigt mit svar på spørgsmål nr. S 204.

Spm. nr. S 237

Til *forsvarsministeren* (9/3 84) af:

Pelle Voigt (SF):

»Kan ministeren bekræfte, at den amerikanske hær ifølge sin Field Manual 100-5 vil kæmpe efter den såkaldte Airland Battle-doktrin også i Europa (herunder Danmark)?«

Svar (19/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Nej. Der henvises til mit svar på spørgsmål nr. S 236.

Spm. nr. S 238

Til *forsvarsministeren* (9/3 84) af:

Pelle Voigt (SF):

»Har der været nogen form for drøftelser mellem Danmark og USA om anvendelse af Airland Battle-doktrinen i NATOs nordregion?«

Svar (19/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Nej.

Spm. nr. S 239

Til *forsvarsministeren* (9/3 84) af:

Pelle Voigt (SF):

»Hvad er ministerens holdning til Airland Battle-doktrinens anvendelse som grundlag for forsvaret af Danmark?«

Svar (19/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Der henvises til mit svar på spørgsmål nr. S 236.

Spm. nr. S 241

Til *udenrigsministeren* (9/3 84) af:

Thoft (SF):

»Vil udenrigsministeren klart tage afstand fra den amerikanske forsvarsministers, Casper Weinbergers, udtalelser, gengivet i Berlingske Tidende den 9. marts 1984: »NATO må forberede og planlægge fremskudte aktioner uden for Europa for at kunne forsvare Europa mere effektivt end blot langs NATO-landenes grænser.«?»

Begrundelse

Det er jo ikke ukendt, at talsmænd for den amerikanske regering gentagne gange har omtalt behovet for, at NATO må spille en rolle uden for sit egentlige område. Snart tales om søvejen syd om Afrika, snart om farvandet ud for Latinamerika og snart om Mellemøsten. Det bør slås fast, at Danmark på ingen måde ønsker NATO-området udvidet. Endelig skal man ikke være blind for, at Casper Weinbergers udtalelser falder helt i tråd med de fremskudte, offensive strategier, som jeg forstår på forsvarsministeren at Danmark ikke tilslutter sig.

Svar (21/3 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

NATOs forsvarsplaner vedrører udelukkende NATOs geografiske ansvarsområde som defineret i traktaten om den nordatlantiske organisation. Den danske regering har intet ønske om, at dette område udvides.

I øvrigt kan jeg henvise til forsvarsministerens besvarelse af S 162 og S 243.

Spm. nr. S 249

Til *arbejdsministeren* (9/3 84) af:

Lohmann (S):

»Vil ministeren kommentere oplysningerne i Fyns Amts Avis den 29. februar 1984 om afskedigelserne ved arbejdsformidlingskontoret i Svendborg og redegøre for, hvorledes AF-kontoret skal kunne fungere til fredsstillende fremover?«

Svar (21/3 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

[Arbejdsministeren]

Som bekendt er det regeringens politik, at der skal ske en opbremsning i det offentlige udgifter, herunder i antallet af offentligt ansatte, og dette gælder også arbejdsformidlingen.

For at overholde budgetterne for 1984 og 1985 har AF-kontoret i Svendborg foretaget en række personalemæssige dispositioner. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at budgetrammen for 1985 endnu ikke er endeligt fastlagt.

Det fremgår af artiklen i Fyns Amts Avis, at der skal afskediges 6 ansatte ved AF-kontoret i Svendborg.

Fra kontoret har jeg fået oplyst, at det så vidt muligt søger at gennemføre besparelserne ved at undlade at besætte stillinger, der bliver ledige. 3 stillinger, der er eller snarest forventes at blive ledige, genbesættes ikke. Som delvis kompensation for nedgangen i antallet af ansatte på kontoret vil der blive overført 2 stillinger fra AF-kontoret i Odense.

Kontoret i Svendborg har oplyst, at det vil iværksætte forskellige foranstaltninger, hvorved der vil blive frigjort ressourcer svarende til nettovirkningerne af nedgangen i personalet.

Det drejer sig bl.a. om ændring af kontorstrukturen, herunder nedlæggelse af 5 mindre afdelingskontorer og omlægning af administrationen i forbindelse med kontorets afregning af genoptræningsydelse til arbejdsgivere, der har ansat langtidsledige, fra månedlige afregninger til kvartalsvise afregninger samt ophør af servicepræget forskrivning af blanketter m.v. for arbejdsgivere, der ansætter langtidsledige.

Med gennemførelsen af de påtænkte foranstaltninger vil kontoret fortsat kunne løse de opgaver, formidlingen har fået pålagt, på tilfredsstillende måde, og den igangværende omstilling og modernisering af AF-kontoret kan fortsætte også efter, at nedgangen i personaleantallet er gennemført.

Spm. nr. S 252

Til indenrigsministeren (9/3 84) af:

Maisted (FP):

»Vil ministeren oplyse, hvor mange penge der er opkrævet for meget som følge af, at kommunerne har skønnet borgernes indkom-

ster for lavt, samt hvor meget der er opkrævet for lidt, fordi kommunerne har skønnet borgernes indkomster for højt, idet beløbene bedes oplyst for de sidste 12 år?«

Begrundelse

Det er spørgerens skøn, at der er opkrævet ca. 10 mia kr. for meget. Disse penge er sikkert sivet ud i kommunekasserne, og nu ønsker statsministeren at få dem flyttet til statskassen.

Det er imidlertid skatteborgerne, der hvert år er blevet bestjålet, fordi politikere og embedsmænd ikke har villet korrigere skatteprocenterne, når det korrekte skattegrundlag forelå.

Hvis spørgeren har ret i ovenstående, hører pengene rettelig hjemme i borgernes lommer, og regeringen bør påse, at de vender tilbage hertil.

Svar (20/3 84):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Ved budgetlægningen skønner den enkelte kommune over, hvor store borgernes samlede indkomster kan forventes at blive i budgetåret. Dette skøn danner grundlaget for udbetalingen af forskudsbeløb fra staten til kommunerne i indkomståret, idet skatteværdien af det skønnede grundlag udbetales med en tolvtedel pr. måned.

Den 1. november i året efter indkomståret opgøres det faktiske skattegrundlag, og samtidig beregnes forskelsbeløbet, dvs. forskellen mellem, hvad der forlods er udbetalt, og hvad der skulle have været udbetalt.

Herefter afregnes typisk således, at kommunerne får udbetalt et beløb, som indgår i budgetteringen af de følgende års udgifter. For meget opkrævet ét år fører således til en tilsvarende mindre skatteudskrivning i de følgende år.

I nedenstående tabel er vist disse forskelsbeløb for perioden 1972–1982. Derudover er vist et skøn over beløbet for 1983.

Tabel. Forskelsbeløb beregnet ved novemberberregningen 1972–1983, kommuner og amtskommuner under ét, opgjort i mill. kr.

År	Kommunerne til gode	Staten til gode	Saldo

[Indenrigsministeren]

1983 ¹⁾	302,0	797,1	÷ 495,1
1982.....	445,5	1.214,5	÷ 769,0
1981.....	543,5	567,5	÷ 24,0
1980.....	851,5	305,5	546,0
1979.....	903,5	177,0	726,5
1978.....	1.113,0	91,5	1.021,0
1977.....	1.274,0	106,5	1.167,0
1976.....	1.371,0	47,0	1.324,0
1975.....	377,0	555,0	÷ 178,0
1974.....	909,0	62,0	846,5
1973.....	1.886,0	8,0	1.878,0
1972.....	1.495,0	18,0	1.486,5

Kilde: Oplysninger fra statsskattedirektoratet.

Note: ¹⁾ Stammer fra kommunernes egne budgetter for 1984.

Nyere skøn tyder på, at statens tilgodehavende er skønnet for højt.

Det skal supplerende oplyses, at der ikke i opgørelsen er medregnet særlig indkomstskat, og at der ikke er medregnet det procenttillæg på 12, som kommunerne får (over de efterfølgende 3 år), når de har penge til gode hos staten.

Endelig skal det understreges, at kommunernes skøn for 1983 er behæftet med en betydelig usikkerhed.

Spm. nr. S 255 Til *finansministeren* (9/3 84) af:**Carsten Andersen (SF):**

»Kan ministeren oplyse, hvor mange der er statsansat på tjenestemandslignende vilkår, og hvor mange statsansatte der er dækket af aftaler af overenskomstlignende karakter?«

Begrundelse

I forbindelse med lovforslagene L 61-63 om handelsskoler, tekniske skoler, handelshøjskoler og visse private seminarier m.v. har folketingets uddannelsesudvalg stillet en række spørgsmål om ansattes tjenestemandslignende vilkår. En behandling af disse forslag gør det nødvendigt at vide, hvor mange der i statens tjeneste frister en tilværelse i tjenestemandslignende ansættelse uden aftaledækning.

Svar (23/3 84):

Finansministeren (Christophersen):

Pr. 31. december 1983 var der i staten samt ved tilskudsinstitutioner, der er omfattet af finanslovens personaleoversigter, ansat ca. 11.000 personer på tjenestemandslignende vilkår. Ansatte på tjenestemandslignende vilkår er i denne sammenhæng afgrænset som personer, der er ansat i stillinger, der er optaget under pkt. c (andet personale) på finanslovens personaleoversigter, og som er aflønnet efter det for tjenestemænd gældende lønrammesystem.

For så vidt der med »statsansatte, der er dækket af aftaler af overenskomstlignende karakter« tænkes på personer, der hverken er tjenestemænd eller er ansat på tjenestemandslignende vilkår eller i henhold til kollektiv overenskomst, kan det oplyses, at det totale antal ansatte under pkt. c på personaleoversigterne udgør ca. 15.000. Der er således ca. 4.000 personer, der er ansat på andre vilkår end de ovenfor nævnte.

Det tilføjes, at tjenestemandslignende ansatte i staten er omfattet af den mellem finansministeren og tjenestemændenes centralorganisationer indgåede hovedaftale. Det samme gælder tjenestemandslignende ansatte ved tilskudsinstitutioner under forudsætning af, at de pågældende personalegrupper er repræsenteret af centralorganisationer, der er parter i hovedaftalen.

De pågældende er således ikke uden aftaledækning.

Spm. nr. S 256 Til *undervisningsministeren* (9/3 84) af:**Carsten Andersen (SF):**

»Kan ministeren oplyse, om regeringens moderniseringsprogram kun omfatter ordninger, der er yngre end moderniseringsprogrammet, samt om regeringen prioriterer øget kommunal selvforvaltning højere end en bedre publikumsbetjening?«

Begrundelse

I svaret på mit spørgsmål S 127 af 21. februar 1984 henviser ministeren til, at ordningen er ældre end moderniseringsprogrammet. Et svar, der ingenlunde besvarer spørgsmålet, om Københavns kommunes indskrænkning af tegnsprogsundervisningen er acceptabel i forhold til en bedre publikumsbetjening. Det spørgsmål er stadig ubesvaret.

[Carsten Andersen]

Forholdet mellem stat og kommune veksler meget. Til tider foretager regeringen dybe indgreb over for kommunen og tilsidesætter den kommunale selvforvaltning, og andre gange skjuler regeringen sig bag selvforvaltningsprincippet.

Det er et reelt politisk spørgsmål, om regeringen vil acceptere den kommunale selvforvaltning. Det er også et politisk spørgsmål, om regeringen vil gennemføre en reel publikumsservice og ikke kun levere SAS-sminke.

Svar (20/3 84):

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Regeringens moderniseringsprogram retter sig mod allerede eksisterende ordninger og dermed også mod ordninger, der er ældre end moderniseringsprogrammet.

Til spørgsmålet, om regeringen prioriterer øget kommunal selvforvaltning højere end en bedre publikumsbetjening – og i denne forbindelse, jfr. det i begrundelsen for spørgsmålet anførte, om jeg finder det i overensstemmelse med regeringens moderniseringsprogram, at Københavns kommune ændrer i den omtalte døveskoles tilbud om fri undervisning i tegnsprog – må jeg anføre, at regeringen ser en decentralisering af ansvar og kompetence og herunder en øget kommunal selvforvaltning som et vigtigt led i en – totalt set – bedre publikumsbetjening.

Udlægningen af særfor sorgen til et fælles kommunalt og amtskommunalt ansvarsområde skete bl.a. ud fra hensynet til den enkelte borger og altså ud fra ønsket om en bedre publikumsbetjening.

I altovervejende grad er de forventninger, der – ikke mindst hos de handicappede selv – blev stillet i forbindelse med særfor sorgens udlægning, blevet indfriet.

Hvis der i enkelte tilfælde lokalt er disponeret på en sådan måde, at det kan opleves som en forringelse, er det en undtagelse, der ikke rækker ved det generelle indtryk, at betjeningen af den tidligere særfor sorgs klienter ikke er blevet ringere af at blive varetaget af kommunale og amtskommunale myndigheder.

Spm. nr. S 259

Til *forsvarsministeren* (12/3 84) af:

Thoft (SF):

»I hvilken form og hvornår agter ministeren at gøre folketingets forsvarsudvalg bekendt med forsvarsstabens og forsvarsministeriets oplæg til nyt forsvarsforlig, som ifølge Politiken den 11. marts 1984, side 9, i denne uge fremlægges for det såkaldte 11-mandsudvalg?«

Begrundelse

Spørgeren mener, at det er vigtigt, at folketingets forsvarsudvalg i så god tid som muligt bliver gjort bekendt med oplægget, så forsvarsudvalget har mulighed for at gøre sin indflydelse gældende.

Svar (20/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg vil i den nærmeste fremtid have mit oplæg til et kommende forsvarsforlig klar. Oplægget, der til dels er baseret på en skitse fra forsvarschefen, vil indgå i de kommende forligsforhandlinger, og jeg finder derfor ikke, at oplægget kan forelægges for forsvarsudvalget, forinden de politiske partier bag det gældende forsvarsforlig har haft lejlighed til at vurdere oplægget.

Det vil derfor bero på behandlingen i 11-mandsgruppen, hvornår oplægget m.m. kan forelægges for forsvarsudvalget.

Spm. nr. S 263

Til *forsvarsministeren* (12/3 84) af:

Albrechtsen (VS):

»Kan ministeren bekræfte, at Airland Battle-doktrinen for et offensivt, fremskudt forsvar, som er under forberedelse, forudser en integreret indsats af konventionelle, atomare og kemiske våben, samt at brugen af kemiske våben ikke udelukkes af NATO-strategien?«

Begrundelse

Der henvises til oplysningerne i Politiken den 11. marts 1984, hvoraf det bl.a. fremgår, at den nyeste hvidbog fra det vesttyske forsvarsministerium oplyser, at kemiske våben ikke udelukkes i NATO-strategien om det fleksible forsvar.

Svar (20/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Den studie, der er under behandling i en undergruppe i NATO med udgangspunkt i den amerikanske studie »Airland Battle 2000«, vedrører i første række retningslinier for den langsigtede udvikling af konventionelt materiel. Uanset det endelige resultat af dette arbejde vil konceptens evt. senere godkendelse derfor ikke bevirke nogen ændring af de eksisterende politiske procedurer for evt. anvendelse af atomvåben.

Ifølge NATOs strategi skal NATOs styrker være i stand til at udføre sin forsvarskamp under en fjendtlig indsats af både konventionelle, nukleare og kemiske våben. Alliancen skal derfor råde over forsvarsmidler over for enhver form for angrebsvåben, således at muligheden for gengældelse ikke på forhånd udelukkes.

På baggrund af Warszawapagtens højt udviklede evne til at iværksætte angreb med kemiske kampmidler er NATO derfor nødt til at besidde et begrænset lager af kemiske våben.

Spm. nr. S 264

Til *forsvarsministeren* (12/3 84) af:

Albrechtsen (VS):

»Kan ministeren bekræfte oplysningerne om, at en vesttysk panserbrigade i september sidste år sammen med amerikanske styrker deltog i en amerikansk militærovelse på grundlag af den offensive Airland Battle-strategi, der endnu ikke er godkendt af NATO, og vil ministeren på den baggrund fortsat fastholde, at planerne om at introducere Airland Battle-doktrinen ikke er vidt fremskredne?«

Begrundelse

Der henvises til oplysningerne i Politiken den 11. marts 1984 samt tidligere spørgsmål vedrørende den nye, offensive doktrin.

Svar (20/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg kan henvise til mit svar på spørgsmål nr. S 236, hvorefter den amerikanske Field Manual 100-5 ved evt. anvendelse på NATO-område tilpasses NATOs politiske retningslinier og procedurer.

Spm. nr. S 265

Til *arbejdsministeren* (13/3 84) af:

Bente Juncker (CD):

»Hvad agter ministeren at foretage for at sikre en efter arbejdsmarkedets forhold afpasset efteruddannelse af funktionærer med hensyn til administrativ anvendelse af EDB?«

Begrundelse

Af hensyn til den hastige vækst i anvendelsen af EDB-teknologi, også på det administrative område, er det særdeles vigtigt at sikre danske funktionærers helt nødvendige efteruddannelse. Der kan forudses en stærkt voksende efterspørgsel på EDB-kyndigt administrativt personale, og på grundlag af bl.a. EDB-rådets publikation EDB-U 84 må det anses for tvivlsomt, hvorvidt efteruddannelsesestilbuddene inden for arbejdsmarkedsuddannelserne kan leve op til 1980ernes behov. Omfanget af administrative opgaver er i dag på alle områder af en sådan størrelsesorden, at det af hensyn til Danmarks konkurrencedygtighed er af betydning, at teknologiuviklingen følges op uddannelsesmæssigt.

Svar (21/3 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

I begrundelsen for spørgsmålet er anført, at det på grundlag af bl.a. EDB-rådets publikation EDB-U 84 må anses for tvivlsomt, hvorvidt efteruddannelsesestilbuddene inden for arbejdsmarkedsuddannelserne kan leve op til 1980ernes behov for efteruddannelse af funktionærer med hensyn til administrativ anvendelse af EDB.

Ifølge EDB-rådets uddannelsesoversigt for 1984 vil der under arbejdsmarkedsuddannelserne i 1984 blive gennemført ca. 200 EDB-kurser inden for den administrative sektor.

Direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelserne har imidlertid oplyst, at der for 1. halvår 1984 er godkendt over 300 EDB-kurser på det administrative område, og at der forventes mindst en tilsvarende og muligvis en forøget aktivitet i 2. halvår 1984. Der vil således i 1984 kunne deltage ca. 9.000 kursister på EDB-kurser for administrativt personale. Til sammenligning kan anføres, at det samlede antal kursister inden for efteruddannelses-

[Arbejdsministeren]

ordningen for faglærte i 1984 forventes at blive ca. 50.000.

Direktoratet har i øvrigt oplyst, at det i forbindelse med godkendelse af budgetrammer for 1984 bl.a. har søgt at sikre midler til, at alle de af de faglige efteruddannelsesudvalg planlagte EDB-uddannelser gennemføres, og at det centrale efteruddannelsesudvalg, hvori hovedorganisationerne er repræsenteret, har anbefalet, at uddannelser inden for ny teknologi, herunder også EDB-kurser for administrativt personale, prioriteres forud. Det er videre oplyst, at direktoratet i de seneste år bl.a. for at imødekomme behovet inden for EDB-området har tildelt HK-fagernes efteruddannelsesudvalg en stærkt stigende tilskudsramme, i 1981 18,5 mill. kr., i 1982 25,2 mill. kr., i 1983 27,2 mill. kr. og i 1984 28,45 mill. kr., hvoraf 8,3 mill. kr. er reserveret EDB-kurser.

Inden for efteruddannelsesordningen for faglærte er det de faglige efteruddannelsesudvalg, der består af lige mange arbejdstager- og arbejdsgiverrepræsentanter, der som kursusarrangører tager initiativ til og planlægger efteruddannelsesaktiviteterne inden for det pågældende faglige område. Dette gælder ikke alene kursusarterne, men også hvor, hvornår og – inden for den tildelte tilskudsramme – i hvilket antal kurserne skal gennemføres, idet udvalgene herved skal påse, at erhvervslivets behov for uddannet arbejdskraft inden for det pågældende område i videst muligt omfang tilgodeses.

På det foreliggende grundlag finder jeg, at de faglige efteruddannelsesudvalg har levet op til kravene også inden for EDB-området, men skal dog tilføje, at direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelserne løbende er opmærksom på, at der foretages en prioritering af uddannelsesbehovene, og at der allokeres de nødvendige midler til de områder, hvor den teknologiske og strukturelle udvikling stiller særlige krav om en erhvervmæssig efteruddannelse, herunder til administrative EDB-uddannelser.

Spm. nr. S 274

Til *undervisningsministeren* (14/3 84) af:

Hanne Severinsen (V):

»Vil ministeren gøre et nyt forsøg på at sanere RUCs profil, nu hvor Rapport om

RUC-planlægningen konkluderer, at der ikke er selvstændige forskningsmæssige eller uddannelsesmæssige begrundelser for at opretholde et naturvidenskabeligt hovedområde ved RUC med kandidatuddannelser i fysik, kemi, matematik og biologi?»

Begrundelse

Det fremgår af ministerens følgeskrivelse til Rapport om RUC-planlægningen, at det er de naturvidenskabelige bisiddere, der er af den opfattelse, at hverken forskningsmæssige eller uddannelsesmæssige forhold kan begrunde, at det naturvidenskabelige hovedområde opretholdes uændret. Disse bisiddere er udpeget fra det naturvidenskabelige forskningsråd og fra det faglige landsudvalg for de naturvidenskabelige uddannelser.

Alligevel er det tilsyneladende ministerens opfattelse, at dette råd ikke skal følges. Er begrundelsen herfor, at regionale og institutionsmæssige overvejelser vejer tungere?

Svar (26/3 84):

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg ville meget gerne følge de sagkyndige bisiddere, som jo støtter de synspunkter, jeg gjorde gældende, da jeg for et år siden lagde op til en større sanering af RUCs profil.

Jeg har imidlertid måttet indrette mig efter de givne politiske tilkendegivelser fra et flertal i folketinget, som for et år siden lod mig forstå, at man ønskede at bevare alle 3 hovedområder ved RUC.

Jeg har derfor måttet meddele folketingets uddannelsesudvalg, at jeg – ud fra en vurdering af, at der i folketinget er et politisk flertal uden om regeringen for en videreførelse af alle 3 hovedområder ved RUC – agter at basere optagelserne i 1984 på, at alle 3 hovedområder videreføres, samt at videre dispositioner med hensyn til ændringer i centerets uddannelsesprofil og omfordelinger mellem hovedområder vil følge de retningslinjer, som er angivet i RUC-rapporten, og med de forudsætninger, der er angivet af direktoratet for de videregående uddannelser. Dette betyder bl.a., at de faglige og bemandingsmæssige betingelser, som bisidderne opstiller for en videreførelse af hovedområdet, vil blive opfyldt.

[Undervisningsministeren]

Det skulle imidlertid glæde mig, hvis folketingets flertal fuldt ud vil følge de sagkyn-diges råd, og jeg har da også meddelt uddan-nelsesudvalget, at hvis dette er tilfældet, vil jeg gerne tage spørgsmålet om videreførelse af det naturvidenskabelige høvedområde op til overvejelse ud fra de naturvidenskabelige bisidderes synspunkter. Udvalget har på nu-værende tidspunkt ikke tilkendegivet dette.

Spm. nr. S 278

Til *arbejdsministeren* (15/3 84) af:

Kaj Poulsen (S):

»Vil ministeren give et skøn over omfan-get af afskedigelser og personalereduktioner inden for arbejdsformidlingen som følge af budgetreduktionerne i 1985?«

Begrundelse

Det fremgår af det af regeringen udarbej-dede budgetoverslag for finansåret 1985, at der påtænkes yderligere besparelser på ar-bejdsformidlingens driftsudgifter i en størrel-sesorden af 14-18 mill. kr. Spørgsmålet stilles under henvisning til, at ca. ¼ af driftsudgif-terne består af lønudgifter.

Svar (26/3 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg har ved tidligere lejligheder, senest i min besvarelse af spørgsmål nr. S 249, tilken-degivet, at arbejdsformidlingen naturligvis også må være omfattet af den generelle op-bremsning i statens udgiftspolitik, som er så vigtigt et led i regeringens samlede genopret-ningspolitik. Opbremsningen indebærer ge-nerelle bevillingsrammebesparelser på 2 pct. om året i perioden 1984-87.

Det er imidlertid klart, at den af regerin-gen foretagne budgetopstramning stiller bety-delige krav til de budgetansvarlige i de en-kelte systemer med hensyn til planlægning, prioritering og forbedret ressourcudnyttelse. Finanslovforslaget for 1985 er under udarbej-delse i disse måneder, og fra centralt hold er vi under dette arbejde opmærksom på, at der sikres rimelige balancer ved den konkrete udmøntning af arbejdsministeriets samlede bevillingsramme.

Arbejdsformidlingen administreres i tæt samarbejde med organisationerne på arbejds-markedet og de kommunale organisationer.

På landsplan fordeles landsarbejdsnævnet den samlede bevilling imellem de enkelte regioner, og på det lokale plan er det ar-bejdsmarkedsnævnet, der prioriterer opgaver og ressourcer inden for den tildelte bevil-lingsramme.

Landsarbejdsnævnet og arbejdsdirektoratet er for tiden i gang med at gennemgå de en-kelte arbejdsmarkedsnævnsforslag til budget for 1985. Det vil derfor ikke være korrekt af mig at udtale mig nærmere om spørgsmålet, førend jeg har modtaget resultatet af de igangværende overvejelser og landsarbejds-nævnets samlede vurderinger.

Det er ikke nogen let opgave, der skal lø-ses, men jeg har forventning om, at alle led i arbejdsformidlingen har vilje til at gå positivt ind i løsningen af problemerne og herunder i særlig grad er opmærksom på udfyldning af de fastsatte personalerammer, således at af-skedigelser alene som følge af de generelle budgetreduktioner ikke behøver at blive ak-tuelle.

Spm. nr. S 279

Til *arbejdsministeren* (15/3 84) af:

Kaj Poulsen (S):

»Hvorledes vil ministeren sikre, at midler-ne til den fortsatte drift af EDB-systemerne i arbejdsformidlingen i 1985 og fremefter ikke må tages af de i forvejen beskårne AF-bud-getter med yderligere afskedigelser og perso-nalereduktioner til følge?«

Begrundelse

Driftsbevillingerne for EDB i arbejdsfor-midlingssystemet (AF-MATCH og MINI-VIRK) bortfalder med udgangen af 1984.

Svar (26/3 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Tilvejebringelse af de nødvendige drifts-midler til den fortsatte drift af EDB-syste-merne i arbejdsformidlingen i 1985 indgår i det samlede budgetarbejde omkring udarbej-delsen af forslag til finanslov for 1985.

Jeg henviser i øvrigt til mit svar på spørgs-mål nr. S 278.

Spm. nr. S 280

Til *arbejdsministeren* (15/3 84) af:

Kaj Poulsen (S):

»I hvor stort omfang vil det forhold, at arbejdsformidlingssystemet foruden nedlægelse af 172 midlertidige stillinger i perioden 1984-87 – hvoraf 35 stillinger vedrører ungdomsgarantiforsøg i Århus og Storstrøms amter inden udgangen af 1983 – er blevet pålagt budgetbesparelser på 1,4 pct. i forbindelse med følgeudgiftsbevillingers bortfald vedrørende de nævnte stillinger, betyde yderligere personalereduktioner ved arbejdsformidlingen i 1984?«

Begrundelse

Spørgsmålet er før valget stillet i arbejdsmarkedsudvalget, men er endnu ikke besvaret. På baggrund af den betydelige uro, der nu er inden for arbejdsformidlingen som følge af regeringens påtænkte nedskæringer, er det på tide at få klaring på, hvilke hensigter regeringen egentlig har på det pågældende område.

Svar (26/3 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Som det er spørgeren bekendt, gennemførtes der på finansloven for 1984 en betydelig forbedring af arbejdsformidlingens personalsituation ved permanentgørelse af 351 hidtil midlertidige stillinger og forlængelse af 137 midlertidige stillinger. Det er rigtigt, at arbejdsformidlingen ikke fuldt ud fik imødekommet sine ønsker om yderligere bevillinger til dækning af de aftalte permanentgørelser og forlængelser, men det har været forudsat, at det skulle være muligt at klare problemet ved omprioriteringer inden for den del af bevillingen, der ikke vedrører lønninger.

Spm. nr. S 281

Til *arbejdsministeren* (15/3 84) af:

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

»Med hvilken begrundelse er sikkerhedsrepræsentanter for midlertidigt ansatte i henhold til loven om jobskabelse og loven om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i kommuner og amtskommuner

undtaget fra reglerne om kursus for sikkerhedsrepræsentanter?«

Begrundelse

Det er fastslået, at miljøloven også omfatter foranstaltninger efter lov nr. 286 af 9. juni 1982 om jobskabelse og lov nr. 488 af 14. september 1977 om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i kommuner og amtskommuner på lige fod med andre arbejdspladser. Derfor skal der vælges sikkerhedsrepræsentanter efter gældende regler også for arbejdskraft ansat i medfør af disse love.

Men disse sikkerhedsrepræsentanter skal ikke på kursus for sikkerhedsrepræsentanter. Arbejdsgiveren skal blot instruere og sikkerhedsrepræsentanten foretage fornødent selvstudium.

Denne undtagelse kan kun ses som endnu en forringelse på sikkerhedsuddannelsesområdet og i fortsættelse af de ændringer, der skete på butiks-, dag- og døgninstitutionsområdet, hvor man nedsatte antallet af kursustimer fra 32 til 16 samt i overensstemmelse med afskaffelsen af sikkerhedskurserne på kontor-, administrations-, biblioteks- og undervisningsområdet.

Svar (26/3 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg kan hertil oplyse, at arbejdsministeriet på baggrund af en række klager har foretaget en samlet vurdering af, hvorledes arbejdsmiljøloven og herunder bekendtgørelse nr. 392 af 10. august 1978 om virksomhedernes sikkerheds- og sundhedsarbejde skal administreres på foranstaltninger efter lov nr. 286 af 9. juni 1982 om jobskabelse og lov nr. 488 af 14. september 1977 om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i kommuner og amtskommuner.

Disse overvejelser resulterede i, at der blev angivet følgende praksis for så vidt angår spørgsmålet om sikkerhedsorganisation og sikkerhedsrepræsentanters uddannelse:

Reglerne i bekendtgørelsen om virksomhedernes sikkerheds- og sundhedsarbejde og i bekendtgørelse nr. 469 af 6. oktober 1983 om sikkerhedsuddannelse m.v. finder i fuld udstrækning anvendelse for det fastansatte personale. Også blandt samtlige midlertidigt an-

[Arbejdsministeren]

satte vælges sikkerhedsrepræsentanter efter gældende regler, men der dispenseres fra reglerne for kursus for sikkerhedsrepræsentanter for disse (midlertidigt ansatte) således, at arbejdsgiveren skal instruere og sikkerhedsrepræsentanten foretage fornødent selvstudium. Disse sikkerhedsrepræsentanter deltager i sikkerhedorganisationens arbejde på lige fod med de fastansattes repræsentanter.

Som begrundelse for denne særlige praksis kan jeg nævne, at et egentligt kursus i praksis ofte ikke når at blive gennemgået eller ikke får nogen særlig effekt på grund af det relativt korte ansættelsesforhold, der typisk præger sådanne foranstaltninger. Herved er taget i betragtning, at samtlige lærere, instruktører m.v., som er tilknyttet beskæftigelsesprojekter, ifølge arbejdstilsynets praksis skal deltage i et sikkerhedskursus, således at kursusviden og -effekten under alle omstændigheder kan indgå i sikkerhedsarbejdet. I øvrigt er beskæftigelsesprojekterne omfattet af arbejdsmiljølovens materielle sikkerheds- og sundhedsmæssige krav og som enhver anden arbejdsplads underlagt arbejdstilsynets kontrol.

Endelig kan det oplyses, at arbejdsministeriet vil tage ovennævnte dispensationspraksis op til overvejelse i forbindelse med revisionen af de beskæftigelsesfremmende love.

Spm. nr. S 284

Til forsvarsministeren (14/3 84) af:

Jes Lunde (SF):

»Finder ministeren det betryggende, at NATOs jetbrændstofpipeline i Aalborg gennemløber tætbebyggede områder?«

Begrundelse

I dagbladet Politiken den 26. februar 1984, side 4, refereres pressebureauet UPI for en meddelelse om et pipelinebrud i Sao Paulo i Brasilien, hvor 55 omkom og 35 blev alvorligt forbrændt ved en eksplosionsbrand. Petrobras oplyser, at »katastrofen måske skyldes, at der var for højt tryk i pipelinen«.

Det må derfor give anledning til alvorlige overvejelser, når NATOs jetbrændstofpipeline i Aalborg ligger en halv meter under jorden langs boligblokke og under skolegårde.

Svar (21/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

NATOs brændstofrørledning, der er bygget i årene 1954-55, er oprindeligt lagt i en bue uden om Aalborg, men byudviklingen har medført, at ledningen nu ligger i nærheden af bebyggede arealer. Ved blandt andet at ændre linieføringen to gange er det tilstræbt at lade denne forløbe gennem grønne områder, hvor risikoen for beskadigelse ved gravearbejder er mindst. Linien ligger således et sted under en skoles sportsplads, men ikke under skolegården.

Erfaringer fra brændstoftransporter i Europa, hvor der findes tusinder af kilometer civile og militære rørledninger, har vist, at transport via rørledning er langt mere sikker end anden form for transport. Når ulykken i Brasilien fik et så katastrofalt omfang, skyldes det, som det også fremgår af UPI-meddelelsen i dagbladet Politiken den 26. februar, især karakteren af den pågældende bebyggelse, der bestod af blikskure og træhuse.

Det skal fremhæves, at sikkerhedskravene til rørledningens anvendelse er meget strenge, og at der stadig arbejdes med at gøre brændstoftransporterne så sikre som muligt. Det er således bl.a. planlagt, at forsvaret fra 1987 overgår til at anvende petroleumsbrændstof til jettfly, hvilket i høj grad mindsker brandfaren.

Spm. nr. S 285

Til ministeren for offentlige arbejder (15/3 84) af:

Pia Kjærsgaard (FP):

»Kan ministeren oplyse, hvor meget det har kostet i kroner og øre i 1984 at foretage razziaer på DSB stationer sammenholdt med det antal rejsende uden gyldige billetter eller kort, man har fundet i 1984?«

Begrundelse

DSB har indført en ny praksis, hvorved man udkommanderer en lang række ansatte fra DSB til at kontrollere de rejsendes billetter eller kort. Det har ved de foretagne razziaer kun været få procent af de rejsende, der ikke har haft gyldig billet eller kort, mens de 99 pct. lovligt rejsende mere eller mindre er blevet unødigt forsinket.

Det giver anledning til bekymring, at det offentlige har indført kontrol af borgere, der

[Pia Kjærsgaard]

benytter offentlige transportmidler, og spørgeren ønsker derfor oplyst det økonomiske grundlag herfor.

Svar (23/3 84):

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Til at foretage den stikprøvevise billetkontrol på S-banen har DSB i dag et fast togrevisorkorps på 56 mand. Der er fra Hovedstadsrådet givet bemyndigelse til DSB til at ansætte yderligere 20 togrevisorer fra sensommeren 1984.

Ved gennemførelse af kontrol på stationerne er togrevisorkorpset dog ofte suppleret med folk fra togpersonalet.

Der er ikke med den seneste intensivering af stationskontrollen tale om, at der nu er indført kontrol af borgere, der benytter offentligt transportmiddel, idet en sådan kontrol har været gennemført af togrevisorkorpset i en årrække.

DSBs intensivering af stationskontrollen skyldes alene, at der i den seneste tid har vist sig en stigning i antallet af passagerer, der ikke er i besiddelse af gyldig billet eller kort, hvortil kommer, at et stigende antal af de betalende passagerer udtrykker utilfredshed over, at andre er i stand til at køre gratis.

DSB har i 1984 udført følgende kontrol på stationerne med de anførte resultater:

	antal kontrollerede	antal kontrolafgifter	procent uden billet
23.01.1984 ...	35.000	390	1,1
10.02.1984 ...	3.000	142	4,5
20.02.1984 ...	20.000	230	1,2
12.03.1984 ...	30.000	276	0,9
14.03.1984 ...	6.680	195	2,9
19.03.1984 ...	15.150	199	1,3

Som det fremgår, har den procentvise del af passagererne, der har været uden billet, varieret fra 0,9 pct. til 4,5 pct. På mandagefredage befordrer S-togene ca. 300.000 passagerer dagligt. Der foreligger ikke tal for den gennemsnitlige befordringspris, der er underlagt Hovedstadsrådet, men DSB formoder ud fra en skønsmæssig beregning, at der er tale om billetunddragelser for ca. 40 mill. kr. årligt.

Bortset fra et par læserbreve er der ikke hos DSB modtaget klager over forsinkelser af passagerer p.g.a. stationskontrollen, idet dimensioneringen af kontrolstyrken på de enkelte stationer er foretaget bl.a. med henblik på at undgå sådanne forsinkelser og derved bevare den good-will hos passagererne, der i høj grad kommer til udtryk ved omhandlede kontrolsituationer.

De 1432 opkrævede kontrolafgifter, der af Hovedstadsrådet er fastsat til 150 kr., har indbragt i alt 214.800 kr. Omkostningerne beløber sig til ca. 38.000 kr., idet det faste togrevisorkorps kun i meget begrænset omfang har været suppleret med andet disponibelt personale.

Det skal fremhæves, at kontrollen indeholder et præventivt element og derfor generelt medvirker til at nedbringe betalingsunddragelserne.

Som det fremgår af lov om hovedstadsområdets kollektive personbefordring, oppebærer Hovedstadsrådet alle kontrolafgifter på S-banen, ligesom Hovedstadsrådet afholder alle omkostninger til kontrollen.

Det tilføjes, at der på nærtrafikstrækninger i de fleste større byer i Vesteuropa foretages stikprøvevis billetkontrol stort set svarende til den af DSB anvendte.

Spm. nr. S 287

Til *boligministeren* (16/3 84) af:

Lenger (VS):

»Vil ministeren udarbejde en oversigt over omfanget af problemet med sundhedsfarlige lofter i offentlige institutioner?«

Begrundelse

Som bekendt er Århus kommune tvunget til at nedtage i første omgang tolv farlige fiberlofter i daginstitutioner og senere formentlig et større antal, efter at en arbejdsgruppe har gennemarbejdet problemstillingen.

Samtidig med, at dagbladet Aarhus Stiftstidende løbende har afdækket problemstillingen, er tilsvarende problemer kommet frem i mange andre institutioner.

Såfremt det skal være muligt at iværksætte foranstaltninger til løsning af problemet, må den første betingelse være et overblik over, hvor mange institutioner, eksempelvis hospi-

[Lenger]

taler, daginstitutioner, skoler og plejehjem, der er udstyret med sådanne lofter. Det vides, at der er solgt 1,7 mill. plader, men ikke, hvor mange institutioner der har disse lofter.

Spørgeren forestiller sig ikke, at ministeren nødvendigvis behøver at spørge hver enkelt kommune – men ser det naturligvis gerne – idet det ansvarlige firma må kunne oplyse antallet af kunder.

Svar (21/3 84):

Boligministeren (Bollmann):

I boligministeriet har vi ingen oversigt over omfanget af offentlige institutioner, hvor byggematerialet Karlit er anvendt som loftsbeklædning, eller hvor dette materiale har givet anledning til helbredsmæssige problemer. Jeg er derfor ikke i stand til at udarbejde den af spørgeren ønskede oversigt.

Spm. nr. S 288

Til *boligministeren* (15/3 84) af:

Lenger (VS):

»Hvad agter ministeren at foretage i forhold til gældende byggelovgivning, efter at det er blevet kendt, at fiberholdige lofter bl.a. i offentlige institutioner er sundhedsfarlige?«

Begrundelse

Gennem en årrække er offentlige institutioner blevet forsynet med fiberholdige lofter, om hvilke der er al mulig grund til at tro, at de er sundhedsfarlige. Umiddelbart medfører de gener for de personer, som opholder sig i lokalerne, især luftvejslidelser, men også udslæt og eksem. Dertil kommer, at der er begrundet formodning om, at de er kræftfremkaldende.

Spørgeren ville finde det rimeligt, om byggematerialer var forhåndsgodkendte, således at mennesker ikke først skulle lide, før der blev gennemført afhjælpende foranstaltninger.

Derfor ønskes oplyst, hvad boligministeren har tænkt sig at foreslå i relation til byggelovgivningen for at råde bod på den konkrete sag samt for at hindre, at samme problem opstår igen i forhold til nye byggematerialer.

Det må således forudses, at den nuværende procedure, hvorefter der ikke kræves forhåndsgodkendelse, vil føre til stadige tilsvarende problemer med det ene byggemateriale efter det andet.

Svar (19/3 84):

Boligministeren (Bollmann):

Indledningsvis kan jeg oplyse, at byggestyrelsen er bekendt med, at der i enkelte tilfælde er observeret gener, særlig i form af irritation af øjen- og luftvejsslimhinder, i bygninger, hvor lofterne har været beklædt med mineraluldsplader.

Jeg er opmærksom på, at anvendelsen af visse byggematerialer kan have uheldige sundhedsmæssige virkninger. Bygningsreglementet indeholder da også allerede på nuværende tidspunkt en række bestemmelser, der tager sigte på at skabe sundhedsmæssigt forsvarlige boligforhold, herunder bestemmelser, der fastsætter grænseværdier for formaldehydafgivelse fra spånplader og andre limede plader samt fra UF-skum til hulmursisolering.

De pågældende grænseværdier er fastsat i samarbejde med sundhedsstyrelsen.

Boligministeriets byggestyrelse er indstillet på at medvirke til en udvidelse af de i byggelovgivningen allerede gældende bestemmelser vedrørende indeklima, i det omfang igangværende forskning og tilstedeværelsen af sikre prøvnings- og målemetoder gør dette muligt.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at byggestyrelsen har rettet henvendelse til sundhedsstyrelsen med anmodning om, at der foretages en vurdering af, hvilke grænseværdier for fiberafgivelse der kan anses for sundhedsmæssigt forsvarlige. Når en sådan vurdering foreligger, vil byggestyrelsen kunne træffe beslutning om fastsættelse af bestemmelser herfor i bygningsreglementet. Jeg kan i øvrigt tilføje, at jeg er bekendt med, at statens byggeforskningsinstitut og arbejdsmiljøinstituttet for tiden samarbejder om et projekt til fastlæggelse af metoder til måling af fiberafgivelse fra mineraluldsplader.

Spm. nr. S 289

Til *boligministeren* (16/3 84) af:

Lenger (VS):

[Lenger]

»Hvem er efter ministerens opfattelse ansvarlig/erstatningspligtig, såfremt et menneske lider helbredsmæssig skade som følge af sundhedsfarlige lofter i en offentlig institution?«

Begrundelse

Fiberholdige lofter er efter al sandsynlighed sundhedsfarlige. Der foreligger utallige eksempler herpå. Langtidsvirkningen kendes dog ikke endnu, men der er mistanke om, at de er kræftfremkaldende.

En korttidsvirkning er dog, at personer, som har anvendt kontaktlinser i lokaler med sådanne lofter, kan få øjenskader, fordi »splinter« sætter sig bag linserne.

En sådan person vil uden tvivl have krav på erstatning, men det ønskes oplyst, hvem pågældende i givet fald skal sagsøge. Den ansvarlige myndighed, eksempelvis kommunen eller staten? Den passive myndighed, sundhedsstyrelsen? Firmaet, som har leveret lofterne? Eller måske den ansvarlige myndighed med efterfølgende regresmulighed?

Spørgeren er opmærksom på, at der for de enkelte myndigheder kan foreligge konkret formildende omstændigheder, eksempelvis uvidenhed, og der ønskes derfor en principiel tilkendegivelse.

Foreløbigt svar (21/3 84):

Boligministeren (Bollmann):

Spørgsmålet er af en mere generel juridisk karakter om ansvar og erstatningspligt i forbindelse med anvendelse af sundhedsfarlige materialer.

Jeg har derfor dags dato anmodet justitsministeriet om en udtalelse. Når den foreligger, vil jeg vende tilbage til sagen.

Spm. nr. S 295

Til *udenrigsministeren* (16/3 84) af:

Riishøj (SF):

»Vil udenrigsministeren drage omsorg for, at den danske tolkning af det nordiske handlingsprogram om sanktioner mod Sydafrika umuliggør en gentagelse af, at Sydafrika gennem udstillinger som eksempelvis »Rejs 84« gennemhuller kulturelle sanktioner over for Sydafrika, og vil udenrigsministeren klart tage afstand fra den pressemeddelelse om

Bophuthatswana, som blev udsendt i forbindelse med udstilling »Rejs 84«?»

Begrundelse

I dagene 14.-18. marts afholdtes i Bella Centret udstillingen »Rejs 84«. Til stor overraskelse og bestyrtelse for alle, der går ind for effektivt virkende sanktioner over for apartheidregimet som alternativet til et blodbad i det sydlige Afrika kom udstillingen til at rumme en stand for det sydafrikanske bantustan Bophuthatswana. Gennem spørgsmålet ønskes oplyst, om udenrigsministeren klart vil tage afstand fra Bophuthatswanas repræsentation ved udstillingen og drage omsorg for, at gentagelser ikke vil kunne finde sted.

Svar (26/3 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Danmark betragter Sydafrikas bantustanpolitik som led i apartheidpolitikken og anerkender ikke – på linie med alle andre lande i verden end Sydafrika selv – disse områders såkaldte uafhængighed. Efter dansk opfattelse er bantustanpolitikken et forsøg fra Sydafrikas side på at berøve det sorte befolkningsflertal i Sydafrika statsborgerskab i deres eget land. Regeringen vil fortsat virke for en afvikling af ikke blot bantustanpolitikken, men af hele den sydafrikanske apartheid-politik.

I overensstemmelse med denne principielle holdning finder der ikke officielt samkvem sted mellem Danmark og de såkaldt uafhængige bantustans, ligesom indehavere af pas udstedt af disse bantustans nægtes indrejse i Danmark.

Ligeledes i overensstemmelse hermed var det såkaldt uafhængige Bophuthatswana ikke officielt repræsenteret på den privatarrangerede turistudstilling »Rejs 84« i Bella Centret i dagene 14.-18. marts 1984. Noget sådant ville have været i strid med regeringens politik og med det fællesnordiske handlingsprogram mod Sydafrika. Ifølge det for regeringen oplyste var den af spørgeren nævnte stand på udstillingen opstillet og drevet af et privat britisk firma med hjemsted i London. Regeringen er uden hjemmel til at gribe ind over for sådanne private arrangementer.

Af hensyn til ytrings- og pressefriheden er det normalt ikke dansk praksis, at regeringer

[Udenrigsministeren]

tager stilling til indholdet af private firmaers pressemeddelelser. Som det imidlertid vil være fremgået af ovenstående, svarer de i pressemeddelelsen indeholdte oplysninger og synspunkter af politisk karakter ikke til Danmarks holdning.

Spm. nr. S 302

Til *undervisningsministeren* (16/3 84) af:

Tinning (VS):

»Kan ministeren bekræfte, at de videnskabetiske komiteer, som er oprettet i henhold til Helsinki II-deklarationen, er private organisationer i hvert fald i den forstand, at de ikke er underkastet offentlighedslovens bestemmelser?«

Begrundelse

De videnskabetiske komiteer, som bl.a. består af ikke-videnskabelige medlemmer udpeget af kommuner og amtskommuner, skulle være offentlighedens kontrolinstans i forbindelse med biomedicinske forsøg med mennesker.

Imidlertid er de underkastet en meget vidtgående tavshedspligt, og forsøg på at få indblik i de projekter, de behandler, bliver afvist med den begrundelse, at de er private organisationer, som ikke er underkastet offentlighedsloven.

Dette er f.eks. sket i forbindelse med VS' forberedelse af et beslutningsforslag om en tænkepause med hensyn til nyere biomedicinsk teknologi som f.eks. reagensglasbefrugtning. Det forekommer paradoksalt både på baggrund af komiteernes funktion som offentlighedens garant og på baggrund af ofte gentagne udtalelser fra formanden for Den centrale videnskabetiske komité, professor Povl Riis, om det ønskelige i en bred offentlig debat og om komiteernes sagsbehandling i fuld åbenhed.

Svar (26/3 84):

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

De videnskabetiske komiteer i Danmark, både de 7 regionale og Den centrale videnskabetiske komité, er oprettet i henhold til Helsinki Deklaration II på initiativ af Den alm. danske Lægeforening. Deklarationen er oprindeligt udformet på initiativ af Verdenslægeorganisationen i 1975. Med Verdens-

sundhedsorganisationen (WHO) og Rådet for de internationale medicinsk-videnskabelige Organisationers (CIOMS) fælles anbefaling af et videnskabetisk komitéssystem i 1982 har deklARATIONEN og et tilhørende komitéssystem fået en høj såvel international som national status, også selv om komitésystemet og anvendelsen af Helsinki Deklaration II i det enkelte land ikke hviler på national lovgivning.

Det er ikke formelt afklaret, hvilken status komiteerne har i relation til offentlighedsloven. I Den centrale videnskabetiske komité, hvis sekretariat ligger i forskningssekretariatet, har man – hvad angår de konkrete forsøgsplaner, der indsendes til behandling i komiteerne – anvendt principperne i offentlighedsloven og fulgt den praksis, forskningssekretariatet har fastlagt i relation til forskningsrådsstøttede projekter. Undtagelsesbestemmelser, der især påberåbes, er lovens § 2, stk. 1, nr. 1 (oplysninger om personlige og økonomiske forhold), og § 2, stk. 2, nr. 4 (beskyttelse af andre interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet).

Alle væsentlige principielle spørgsmål, der har været berørt af komiteerne i beretningsåret, har været omtalt i de årlige beretninger. Desuden har komiteerne offentliggjort en svarskrivelse, hvor en sådan offentliggørelse har været ønsket udefra. Inden offentliggørelsen har man – ifølge forskningssekretariatets praksis – forespurgt de projektansvarlige, om de med støtte i offentlighedsloven havde indvendinger herimod.

Et eksempel herpå er den offentliggørelse af svarskrivelsen vedrørende »Undersøgelser over den humane implantation«, altså forsøg, der angår den såkaldte reagensglasteknik, som blev offentliggjort i Ugeskrift for læger (1983; 145: 2866–7/12. September 1983)).

Spm. nr. S 303

Til *undervisningsministeren* (16/3 84) af:

Tinning (VS):

»Vil iværksættelse af behandling ved IVB-teknik (reagensglasbefrugtning) mod barnløshed efter Helsinki II-deklarationen skulle godkendes af de videnskabetiske komiteer?«

[Tinning]

Begrundelse

Helsinki II-deklarationen vedrører biomedicinsk forskning med mennesker som forsøgspersoner. Denne deklaration og de videnskabetiske komiteer, som er etableret på grundlag af den, er i den offentlige debat anført som garant for en uafhængig etisk vurdering af reagensglasprojektet.

Imidlertid skelner deklarationen skarpt mellem videnskabelige forsøg på den ene side og behandling på den anden. Begrebet forsøgsbehandling synes ikke omtalt særskilt i deklarationen. Og deklarationens punkt II, 1, udlægges almindeligvis som en garanti for lægens frie valg af behandlingsmetode. Hvis IVB-teknikken således betragtes slet og ret som en behandlingsmetode, skulle den efter den almindelige udlægning ikke forudsætte godkendelse.

Yderligere usikkerhed kan dog opstå ved, at det fri behandlingsvalg i punkt II, 1, er betinget af, at det giver håb om at redde liv, genvinde helbred eller lindre lidelse. Taget helt bogstaveligt kan behandling for barnløshed næppe siges at falde inden for disse betingelser.

I forbindelse med den stadig mere omfattende offentlige debat om den nyere biomedicinske teknologi og de deraf følgende etiske problemer ville det være værdifuldt klart at få præciseret, hvad der egentlig falder ind under de videnskabetiske komiteers kompetenceområde, og hvad lægerne kan iværksætte uden bedømmelse eller godkendelse fra uafhængige instanser.

Svar (26/3 84):

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Helsinki Deklaration II angår alene biomedicinsk forskning med mennesket som forsøgspatient eller -person. Deklarationen og det dermed forbundne komitésystem finder derfor alene anvendelse i situationer, hvor en undersøgelses- eller behandlingsmetode planlægges udført som en *videnskabelig* undersøgelse inden for fagene medicin i videste forstand, tandlægevidenskab eller lægemiddelvidenskab. Der lægges især vægt på, at patienter, der indgår i forsøg, kan blive udsat for et valg af undersøgelses- og behandlingsmetoder, der ikke alene udspringer af en sædvanlig patient-, læge/tandlæge-situ-

ation, men må underkastes særlige videnskabelige dispositioner som f.eks. fordeling på to metoder efter et lodtrækningsprincip.

Omtalen i deklarationens punkt II, 1, understreger alene, at Helsinki Deklaration II's regler på ingen måde indskrænker lægers ret til at vælge nye undersøgelses- og behandlingsmetoder i situationer, der ikke er dele af en videnskabelig undersøgelse.

Ved de berørte regionale videnskabetiske komiteers og Den centrale videnskabetiske komité's behandling af projektet »Undersøgelser over den humane implantation« var der alene tale om, at forsøg med befrugtede menneskelige æg, der ikke ventedes indført i kvindens livmoder, skulle anvendes til at studere æggets tilklæbnings- og »redebygnings«-evne som en forudsætning for at forbedre den såkaldte IVB-teknik (reagensglasbefrugtning).

Den centrale videnskabetiske komité har således ikke taget stilling til, om befrugtning uden for livmoderen med *sekundær implantation* af det befrugtede æg bør finde sted. Udgangspunktet for komiteen har været, at sådanne indgreb allerede finder sted.

Lægers og tandlægers valg af undersøgelses- og behandlingsmetoder er, når der ikke foreligger et egentligt videnskabeligt forsøg, således *ikke* omfattet af de videnskabetiske komiteers virksomhed, men henhører under lovgivning vedrørende lægers og tandlægers virksomhed, sundhedsstyrelsens og embedslægevæsenets tilsynsmyndighed etc.

Spm. nr. S 304

Til *indenrigsministeren* (16/3 84) af:

Lenger (VS):

»Kan ministeren bekræfte, at der aldrig fra offentlig myndighed eller fra de videnskabelige komiteer er givet tilladelse til at frembringe reagensglasbørn her i landet?«

Begrundelse

Indenrigsministeriet har tidligere til folketinget formidlet redegørelser fra henholdsvis sundhedsstyrelsen og rigshospitalet, som for en umiddelbar betragtning har givet det indtryk, at forsøget på at frembringe reagensglasbørn, som blev påbegyndt den 17. januar 1982, var godkendt af en videnskabetisk komité, se f.eks. indenrigsministeriets skrivel-

[Lønger]

se af 1. juli 1983, retsudvalget, alm. del, bilag 271. Et tilsvarende indtryk er skabt ved de implicerede lægers udtalelser til dagspressen.

Nu er det vanskeligt at efterprøve den slags, eftersom de videnskabetiske komiteer ikke er omfattet af offentlighedsloven, men tværtimod belagt med en vidtgående tavshedspligt.

Så vidt det har kunnet opklares er der imidlertid aldrig givet tilladelse til at gå i gang med at frembringe reagensglasbørn. Den projektanmeldelse, som blev registreret af den videnskabetiske komité for Københavns kommune den 4. juni 1981, og som man i særlig grad har påberåbt sig, skulle efter det oplyste alene vedrøre transport af ubefrugtede æg og således ikke reagensglasbefrugtning, mens godkendelsen fra den centrale videnskabetiske komité af 22. april 1983, dateret den 9. maj 1983, dels kom længe efter, at man faktisk er gået i gang med reagensglasbefrugtning, dels udtrykkeligt afviste at tage stilling til, om reagensglasbefrugtning med sekundær implantation bør finde sted.

Spørgeren er opmærksom på, at der i henhold til Helsinki II-deklarationen, som danner grundlag for de videnskabetiske komiteers virksomhed, måske slet ikke skal søges tilladelse til IVB-behandling, men vil gerne have afklaret, om der har foreligget en tilladelse, eller om IVB-behandlingen er påbegyndt alene på de implicerede lægers initiativ og ansvar.

Svar (26/3 84):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Det igangværende forskningsprojekt på rigshospitalet om ægtransplantation (reagensglasbefrugtning) blev startet i begyndelsen af 1980. Forskningsprojektet tog i første række sigte på at udvikle de nødvendige laboriemetoder, således at ægceller kan befrugtes uden for moderorganismen. På dette tidspunkt (dvs. i begyndelsen af 1980) var det endnu ikke forsøgt at tilbageføre de befrugtede æg til kvinden, fordi de tekniske metoder i laboriet ikke var tilstrækkeligt udviklede. Som et led i den videre udforskning ville rigshospitalet på et senere tidspunkt forsøge at tilbageføre de befrugtede æg til kvinden.

Den daværende indenrigsminister gav allerede den 23. januar 1980 folketingsretten en ret udførlig orientering om rigshospitalets ægtransplantationsprojekt ved besvarelsen af et spørgsmål stillet af folketingsmedlem Bjørn Elmquist (Folketingstidende 1979-80, 2. samling, sp. 3803-3806).

Såvel folketingsretten som indenrigsministeriet og sundhedsstyrelsen har således på et tidligt tidspunkt været bekendt med, at der på rigshospitalet var igangsat et forskningsprojekt om ægtransplantation, der kunne indebære, at der i Danmark blev født børn undfanget ved reagensglasbefrugtning. Folketinget har i øvrigt flere gange senere i den forløbne tid drøftet forskellige spørgsmål med tilknytning til rigshospitalets ægtransplantationsprojekt.

I januar 1982 foretog rigshospitalet som led i forskningsprojektet den første ægtransplantation, dvs. tilbageføring af et befrugtet æg til kvinden. I tiden derefter er der gennemført en række ægtransplantationer, der dog kun i et enkelt tilfælde har ført til fødslen af et barn. Det første og hidtil eneste barn i Danmark, der er undfanget ved reagensglasbefrugtning, blev født i oktober 1983.

Det lægevidenskabelige Forskningsråd har lige fra projektets start i begyndelsen af 1980 ydet økonomisk støtte til projektet. Sådan støtte gives på grundlag af en detaljeret beskrivelse af vedkommende forskningsprojekt.

Forskningsprojektet på rigshospitalet om ægtransplantation blev godkendt af den videnskabetiske komité for Københavns kommune den 4. juni 1981. Når forskningsprojektet ikke fra starten i 1980 blev forelagt for komiteen, var grunden den enkle, at den videnskabetiske komité for Københavns kommune først påbegyndte sin virksomhed 1. februar 1981.

Da spørgeren i sin begrundelse for spørgsmålet har rejst tvivl om rækkevidden af den videnskabetiske komité's godkendelse af 4. juni 1981, vil sundhedsstyrelsen søge at tilvejebringe nærmere oplysninger herom. Når disse oplysninger foreligger, vil indenrigsministeriet vende tilbage til denne del af spørgsmålet.

Som en direkte besvarelse af spørgsmålet kan jeg på baggrund af foranstående sige, at der ikke er givet en egentlig tilladelse fra en offentlig myndighed til at »frembringe reagensglasbørn« her i landet. Dette skyldes, at

[Indenrigsministeren]

en sådan tilladelse ikke kræves efter gældende retstilstand. Såvel folketinget som indenrigsministeriet, sundhedsstyrelsen og Det lægevidenskabelige Forskningsråd har imidlertid som anført været bekendt med, at forskningsprojektet på rigshospitalet indebar, at der på et tidspunkt ville kunne blive født børn i Danmark undfanget ved reagensglasbefrugtning.

Spm. nr. S 306

Til *justitsministeren* (16/3 84) af:

Ahlmann-Ohlsen (KF):

»Hvad agter ministeren at gøre for at nedbringe den ekstraordinært lange ventetid i forbindelse med syn ved statens bilinspektion i Løgstør?«

Begrundelse

Igennem en efterhånden meget lang periode har ventetiderne ved især statens bilinspektion i Løgstør været ekstraordinært lange. At der i Thisted - 60 km væk - i januar blev åbnet for en ny synshal, har ikke aflastet forholdene, der fortsat forværres.

Da Himmerland er et såkaldt vognmandscentrum, er det af største vigtighed for denne egn, at statens bilinspektion i Løgstør tilføres endnu en bilassistent.

Argumentet om, at ingen bilassistent ønsker at flytte til Løgstørområdet, bør i denne forbindelse ikke tillægges nogen vægt.

Svar (23/3 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Justitsministeriet har gennem nogen tid været opmærksom på den forøgede ventetid i forbindelse med syn ved statens bilinspektion i Løgstør og har søgt ventetiden nedbragt ved forskellige foranstaltninger. Justitsministeriet forventede samtidig, at ibrugtagningen af den nye synshal i Thisted i nogen grad ville aflaste bilinspektionen i Løgstør.

Justitsministeriet er imidlertid enig med spørgeren i, at der må gøres en yderligere indsats for at afhjælpe ventetidsproblemet. Man har derfor med øjeblikkelig virkning udvidet personalekapaciteten ved bistand fra andre kredse og vil endvidere overveje muligheden for en permanent udvidelse af normativet med en bilassistent.

Justitsministeriet forventer på denne baggrund, at ventetiderne i forbindelse med syn ved statens bilinspektion i Løgstør i løbet af kort tid vil blive reduceret til et rimeligt niveau.

Spm. nr. S 308

Til *udenrigsministeren* (16/3 84) af:

Kofod-Svendsen (KrF):

»Vil udenrigsministeren anmode de sovjetiske myndigheder om at give Andrej Sakharov og Elena Bonner udrejsetilladelse?«

Begrundelse

Andrej Sakharovs kone, Elena Bonner, er alvorligt syg, og hendes akutte behov for lægehjælp og medicin kan ikke dækkes i Sovjetunionen. Andrej Sakharov har i et åbent brev til deltagerne i Stockholmkonferencen for fred, sikkerhed og samarbejde i Europa rettet en indtrængende appel om hjælp til at få udrejsetilladelse til Elena Bonner. Andrej Sakharov har ført en langvarig og ihærdig kamp for menneskerettighederne i Sovjetunionen. Derfor bør alle, der kæmper for fred og menneskerettigheder, koncentrere deres bestræbelser om, at der gives Andrej Sakharov og Elena Bonner udrejsetilladelse. En udrejsetilladelse fra den nye sovjetiske ledelse, der bl.a. kan gives af helbredsmæssige grunde, vil være en humanitær handling, som kan bidrage til at optø det kolige internationale klima.

Svar (26/3 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Idet jeg henviser til min mundtlige besvarelse den 22. februar 1984 af spørgsmål nr. S 84 fra folketingsmedlem Fischer vedrørende Danmarks muligheder for at påvirke de sovjetiske myndigheder med henblik på at få ophævet Sakharovs forvisning til Gorkij, skal jeg gentage, at regeringen deler den bekymring over behandlingen af Sakharov og andre systemkritikere, som ligger bag spørgsmålet. Fra dansk side har vi flere gange taget disse humanitære sager op med de sovjetiske myndigheder, senest under mine samtaler med udenrigsminister Gromyko i Moskva i efteråret 1983.

[Udenrigsministeren]

Danmark har sammen med de andre deltagere i det europæiske politiske samarbejde opfordret de sovjetiske myndigheder til af humanitære grunde at tillade ægteparret og i det mindste fru Elena Bonner udrejse af Sovjetunionen. Som bekendt er Sakharov og hans hustru blevet tilbudt ophold bl.a. i Norge. Regeringen vil fortsat være opmærksom på enhver mulighed for at søge sager af den omhandlede karakter løst på grundlag af respekt for menneskerettighederne.

Spm. nr. S 309

Til forsvarsministeren (19/3 84) af:

Albrechtsen (VS):

»Kan ministeren bekræfte oplysningerne om, at regeringen ikke efterlever indholdet i den af folketinget den 7. december 1982 vedtagne motiverede dagsorden om, at fremtidige danske bevillinger til opstilling af mellemdistanceraketter indtil videre stilles i bero?«

Begrundelse

I militærkritisk magasin Forsvar nr. 13-14, marts 1984, oplyses det, at regeringen ikke i praksis efterlever folketingets beslutning af 7. december 1982 om stop for yderligere danske bevillinger til de fælles NATO-udgifter i forbindelse med de nye mellemdistanceraketter i Vesteuropa.

For at denne beslutning reelt kan efterleveres, skal det danske bidrag til det samlede infrastrukturprogram naturligvis reduceres med det beløb, som svarer til den danske andel af raketudgifterne. Men dette synes ikke at være sket. Danmark kommer ifølge oplysningerne i militærkritisk magasin Forsvar alligevel til at betale de 48 mill. kr., som det drejer sig om, til raketterne. Man laver bare det tekniske fif, at man f.eks. lader det danske bidrag gå til en lufthavn i Italien, der så kan lade et tilsvarende beløb gå til raketopstillingen.

Dermed omgås folketingets beslutning af 7. december 1982.

Svar (23/3 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Med den bidragsprocent for infrastrukturarbejder, som gælder for Danmark, skulle det samlede danske bidrag til gennemførel-

sen af arbejder m.v. i forbindelse med opstilling af krydsermissiler og Pershing II i Vesteuropa udgøre i alt ca. 75 mill. kr.

Ved Folketingsbeslutning af 7. december 1982 blev dette oprindelige danske bidrag imidlertid indtil videre begrænset til ca. 26,7 mill. kr., nemlig til de arbejder af denne art, der var givet autorisation for inden den 7. december 1982.

Det beløb, som medlemslandene har vedtaget for Danmarks vedkommende på ca. 75 mill. kr. til gennemførelsen af INF-foranstaltninger, er således indtil videre reduceret med ca. 48 mill. kr. Et beløb af denne størrelse kan ikke uden folketingets samtykke anvendes til arbejder i forbindelse med opstilling af mellemdistanceraketter i Europa, og dette er udtrykkeligt bestemt i tekstanmærkningen til finansloven for 1983 og 1984.

Ved aktstykke nr. 279 af 11. maj 1983 er der redegjort for det samlede danske bidrag på i alt 950 mill. kr. til gennemførelsen af infrastrukturprogrammet 1980-84. Heraf udgør 26,7 mill. kr. dansk bidrag til gennemførelsen af INF-arbejder. Resten, ca. 923 mill. kr., udgør dansk bidrag til gennemførelsen af øvrige arbejder på nævnte 5-årsprogram.

Danmark kan således indtil videre hverken direkte eller indirekte komme til at yde et større bidrag til INF-foranstaltninger end de nævnte 26,7 mill. kr.

Kontrollen med, at det danske bidrag til INF-foranstaltninger ikke overstiger de i folketingsbeslutningen af 7. december 1982 nævnte 26,7 mill. kr., varetages dels af den danske repræsentation ved Det nordatlantiske Råd, dels af forsvarsministeriet, der fra NATOs internationale stab modtager kopier af de finansielle halvårsrapporter fra de medlemslande, hvor der udføres INF-arbejder (Storbritannien, Tyskland, Italien, Holland og Belgien).

Herudover har Danmark siden december 1982 gentagne gange, således senest den 13. marts d.å., i berørte NATO-komiteer taget forbehold for finansieringen af INF-projekter, der har været forelagt til godkendelse efter den 7. december 1982, og tillige ved disse lejligheder understreget, at det danske bidrag til INF-foranstaltninger indtil videre ikke kan overstige 26,7 mill. kr.

Spm. nr. S 311

Til *landbrugsministeren* (20/3 84) af:

Ole Vagn Christensen (S):

»Hvad agter ministeren at foretage for at øge forståelsen for de problemer, som den danske dyrkning af valmuer giver med hensyn til valmuens indhold af bl.a. opium, og hvad kan ministeren oplyse om anvendelsen af valmuer til andet end birkestilsætning til brød?«

Begrundelse

I Thy har der gennem de sidste uger været en debat rejst af en behandlingsgruppes leder om det rimelige i danske landmænds dyrkning af valmuer. Den 8. marts d.å. blev der afholdt en lokal høring om problemet, hvor landspolitikerens ansvar for løsningen af problemerne blev understreget.

Debatten har desværre resulteret i et ret så skarpt modsætningsforhold og har udartet til en diskussion med et indhold langt ud over de saglige problemer, som dyrkningen af valmuer med deres høje indhold af opium rejser.

Fra frøavlernes side har man draget sammenligning mellem dyrkning af korn til bl.a. ølbrygning og valmuedyrkning. Øl og spiritus er jo i modsætning til heroin, opium, kokain, hash m.m. ikke forbudte stoffer, hvorfor dette grundlag for diskussionen er fejlagtigt.

Desværre må vi frygte, at en eventuel dansk raffinering og distribution kan gøre narkokriminaliteten endnu mere indviklet. Der kan i givet fald være tale om uhyre for tjenester på narkomanernes bekostning.

Det er derfor af vigtighed at få opklaret, hvilke overvejelser regeringen gør for at hindre opium fra danske valmuer – og måske dansk heroin – i at nå frem til narkomiljøet.

Svar (26/3 84):

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Jeg er bekendt med, at socialministeriet for tiden arbejder på en redegørelse om de forskellige sider af narkotika-problemet. Denne redegørelse forventes efter det oplyste behandlet i folketinget i dette forår.

På denne baggrund finder jeg det rigtigst ikke at besvare spørgsmålet, men at henvise spørgeren til at afvente den omtalte redegørelses behandling af problemet.

Med hensyn til den sidste del af spørgsmålet kan jeg oplyse følgende:

For så vidt angår dyrkning af valmue er der tale om en traditionel produktion i landbruget, og dyrkningen har betydning som vekselafgrøde.

Inden for den seneste 10-årsperiode har arealet varieret meget fra ca. 2800 ha i 1977 til 150 ha i 1980, men herefter atter med stigende tendens, fra ca. 1900 ha i 1982 til ca. 2600 ha i 1983.

Den danske produktion af valmuefrø er baseret på 3 forskellige sorter, og stort set hele produktionen eksporteres til anvendelse i bageriindustrien. I høståret 1982-83 beløb eksporten sig til 21,3 mill. kr.

Produktionen er således forbundet med betydelige eksportmæssige interesser.

Spm. nr. S 313

Til *ministeren for kulturelle anliggender* (20/3 84) af:

Ingerlise Koefoed (SF):

I fortsættelse af ministerens svar på spørgsmål S 208 spørges, om ministeren vil overveje at klargøre biblioteksloven således, at der ikke kan komme til at råde fuldstændig tilfældighed med hensyn til, hvem der kan oprette og drive biblioteksvirksomhed.«

Begrundelse

Det fremgår af ministerens svar på spm. nr. S 208 om Frederiksberg kommunes beslutning om at betjene patienterne på Frederiksberg hospitals bibliotek med en billig-bogssamling i stedet for som før gennem et patientbibliotek, at »ordningen ifølge Frederiksberg kommunes notat til biblioteksudvalget af 25. november 1983 ikke kan betegnes som en biblioteksmæssig funktion«. Hvis ministeren accepterer denne definition, forekommer det spørgeren, at der åbnes mulighed for kommuner til, uden for biblioteksloven, men for skatteborgernes penge, at tilbyde en helt anden slags biblioteksbetjening. Hvis denne opfattelse slår igennem, vil det f.eks. være muligt for en kommunalbestyrelse at oprette musikbiblioteksvirksomhed helt uafhængigt af den øvrige biblioteksbetjening i kommunen og helt uden om bibliotekslovens bestemmelser om alsidighed, kvalitet og aktualitet i de materialer, der for skatteyder-

[Ingerlise Koefoed]

penge stilles til rådighed for en kommunes borgere.

Hvis ministeren ikke ønsker at åbne for tilfældigheder af denne art, bør det overvejes at stramme bestemmelserne i biblioteksloven, således at dette ikke kan ske.

Foreløbigt svar (23/3 84):

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Spørgsmålet om, i hvor høj grad folkebiblioteksloven er udtømmende i forhold til kommuners og amtskommuners muligheder for bibliotekslignende virksomhed, rejser nogle problemer, som ministeriet finder det rigtigst at drøfte med justitsministeriet og indenrigsministeriet, forinden endeligt svar afgives.

Jeg vil derfor snarest muligt herefter vende tilbage til spørgsmålet.

Bortfaldet spørgsmål:

Formanden:

Medlem af folketinget Torben Lund (S) har meddelt, at han ønsker at tage sit den 16. marts 1984 indleverede spørgsmål til socialministeren (nr. S 307) vedrørende en arbejdsøgendes daginstitutions- eller dagplejeplads tilbage. Spørgsmålet, der dermed er bortfaldet, var sålydende:

Spm. nr. S 307

Til *socialministeren* (16/3 84) af:

Torben Lund (S):

»Finder ministeren det lovligt og rimeligt, at en kommune opsiges en arbejdsøgendes daginstitutions- eller dagplejeplads, indtil den pågældende får anvist arbejde?»

Begrundelse

Af en artikel i dagbladet Information for den 14. marts d.å. fremgår det, at den sociale ankestyrelse har fundet det rigtigt, at det sociale udvalg i en kommune har opsagt en arbejdsøgendes dagplejeplads til et barn, indtil den pågældende arbejdsøgende fik anvist arbejde.

En sådan opsigelsespraksis forekommer helt uantagelig, hvorfor socialministerens

vurdering af lovligheden og rimeligheden heraf ønskes oplyst.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 135:

Forslag til lov om ændring af lov om fortrinsret i høsten og lov om belåning af salgsafgrøder.

(Fremsat 15/3 84).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Helge Mortensen (S):

Forslaget drejer sig i al sin enkelhed om at flytte den dato, fra hvilken man kan lade udstede høstpantebrev i salgsafgrøder i næste års høst. Datoen foreslås ændret fra den 1. december til den 1. august. Det betyder, at ordningen med høstpantebrev fra i år også kan omfatte afgrøder med vintersåning.

I socialdemokratiet er vi enige med ministeren i nødvendigheden af denne ændring af loven. I bemærkningerne til lovforslaget peges der på den øgede interesse, der er for høstpantebrevene på grund af landbrugets store likviditetsproblemer, og der peges på de klimatiske forhold – det våde forår i 1983 – der har øget landbrugets interesse for vintersåning; specielt såning af vinterbyg er blevet mere almindelig.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at erindre om, at socialdemokratiet allerede sidste sommer henstillede til ministeren at fremsætte et forslag svarende til det, som vi nu behandler, og med de selv samme motiveringer som dem, ministeren nu anvender. Det ville have betydet, at man allerede fra dette efterår kunne have anvendt høstpantebrevene til vintersåningen. Ministeren mente imidlertid, at ændringen af tidspunkterne måtte vente til en mere omfattende lovændring, som ministeren agtede – hvad jeg efter bemærkningerne forstår han fortsat agter – at fremsætte i folketingssamlingen 1984–85. Vi forstår, at ministeren nu har besindet sig og er kommet på bedre tanker – og bedre sent end aldrig.

I socialdemokratiet vil vi medvirke til, at forslaget får en velvillig og hurtig udvalgsbehandling.